

Bewind vs Bemind

Nabeschouwing Bewindvoering

De wetgeving is zo slecht nog niet.
Waar en hoe loopt het dan fout?

Els Coenen

*The world is a dangerous place, not because of those who do harm,
but because of those who look at it without doing anything.*

Albert Einstein

Voorwoord

Het goedbedoelde beschermingsstatuut

Als juristen de wet negeren

Enkele getuigenissen

Een audit door de Hoge Raad voor de Justitie

Een mentaliteitsprobleem

Pogingen om het beleid te verbeteren

Cijfers

Van Meldpunt naar Steunpunt

Is er verandering op komst?

Geen maatwerk, maar eenheidsworst

Heb je daarom rechten gestudeerd?

Nooit berecht en toch voor het gerecht

BIJLAGEN

1. Alarmsignalen blijven klinken 2014-2019
2. De wet die de zorgvolmacht een boost gaf
3. Archaïsch taalgebruik bij Justitie
4. Advocaat bewindvoerders promoten zichzelf

23 november 2023 (4de editie)
Aangepast op 7 december 2023
contact: elscoenen@in-balans.one
www.in-balans.one

Voorwoord

Het nieuwe beschermingsstatuut voor kwetsbare volwassenen dat op 1 september 2014 van kracht werd, was beloftevol. De site van de Federale Overheidsdienst Justitie¹ vatte het als volgt samen:

*De bedoeling is om de beschermde persoon **zoveel mogelijk zelf te laten doen en te laten beslissen**. Zo kan hij in de mate van zijn mogelijkheden zijn eigen leven blijven leiden en blijven deelnemen aan het maatschappelijke leven. Er wordt uitgegaan van de mogelijkheden van de te beschermen persoon: wat kan de persoon nog zelf beslissen, bij welke beslissingen heeft hij hulp nodig en welke beslissingen worden beter in zijn plaats genomen?*

...

*Soorten beschermingsmaatregelen. De voorkeur gaat altijd uit naar **de minst ingrijpende maatregel, namelijk de buitengerechtelijke bescherming** [de zorgvolmacht]. Die maatregel geeft mensen de kans om hun leven zo veel mogelijk in eigen handen te houden. Pas als dit geen voldoende bescherming (meer) biedt, wordt overgegaan tot de rechtelijke bescherming en het bewind.*

Over deze rechtelijke bescherming zegt de wettekst (BW Art. 497²): *De bewindvoering heeft tot **doel de belangen van de beschermde persoon te behartigen**. Zij bevordert, in de mate van het mogelijke, de autonomie van de beschermde persoon.*

Dat is duidelijke taal. Je hoeft geen jurist te zijn om dit te begrijpen. Bovendien druipen de warme en mensvriendelijke intenties van deze tekst. Wanneer ik dit schrijf, is de wet bijna tien jaar in voege. Je zou verwachten dat de nieuwe wind die de wetmakers voor ogen hadden ondertussen volop zou waaien. Dat is niet zo. **Nieuwe cases bewijzen keer op keer dat een aantal vrederechters en bewindvoerders deze heldere principes aan hun laars lappen.** Hoe komt het dat ze dat zomaar kunnen doen? Zullen de recente

¹ FOD Justitie – [Bescherming van meerderjarigen](#)

² eJustice - [Burgerlijk wetboek](#)

wets-aanpassingen daar een stokje voorsteken? Ik ben voorzichtig positief bij deze november 2023 editie van dit document.

Mijn motivatie om naast het boek *Bewind vs Bemind* ook deze nabeschuiving over bewindvoering te schrijven, kwam uit de verontwaardiging die nog steeds borrelt in mijn binnenste. Na de eerste onderkoelde contacten met de advocate bewindvoerder van mijn tante dacht ik dat we met deze empathieloze juriste gewoon pech hadden gehad. Toen ik te maken kreeg met een kafkaïaanse griffier en een dove vrederechter veranderde mijn perceptie over Justitie. Ik voelde mij behandeld als een onbenullig en lastig subject dat het zwijgen moest worden opgelegd en liefst snel.

Toen ik voor het welzijn van mijn oude en weerloze tante bleef opkomen, werd me misprijzend duidelijk gemaakt dat ik de normale gang van zaken verstoorde. Geen enkele keer gaven ze me een miezerig hoopje hoop dat ze de schrijvende realiteit van mijn tante onder ogen wilden zien. Harde bewijzen voor de nalatigheden van de professionele bewindvoerder waren er in overvloed. Ze schreeuwden het uit in het dossier waar de vrederechter ijverig in bladerde tijdens de zittingen. Hij bleef ze hardnekkig negeren. Waarom?

In mijn contacten met de wereldvreemde juristen die ons verhaal doorkruisten, ondervond ik hoe ongezond het is om aan de kant van de weerlozen te staan. Elke keer en telkens meer en meer overviel me een gevoel van solidariteit met alle kwetsbare mensen die dit soort toestanden – of erger nog – moeten meemaken en die nergens hun verhaal kwijt kunnen. Het is voor hen dat ik *Bewind vs Bemind* schreef. Omdat ik kon getuigen en zij niet.

In deze nabeschuiving verzamelde en structureerde ik informatie die ik als leek kon vinden over en rond de evolutie van de wetgeving op vlak van bewindvoering en zorgvolmachten. Sinds de eerste versie die in januari 2020 op in-balans.one verscheen, is er één en ander veranderd. Het audit rapport van de Hoge Raad voor de Justitie, waar ik initieel kritisch over was omdat de HRJ *het veld* niet had betrokken bij hun onderzoek, leidde onder andere tot de **oprichting van het Steunpunt Bewindvoering**. En dat lijkt een

goede zaak als ik hun jaarverslag van 2022 mag geloven. (Het is wel spijtig dat niet werd gekozen voor een onafhankelijk orgaan.)

De belangrijkste omwenteling kwam er door de nieuwe wet die op 1 maart 2019 van kracht werd en die het aantal zorgvolmachten deed exploderen. **Bijna 500.000 Belgen zullen eind 2023 hun eigen toekomst hebben uitgetekend in een zorgvolmacht.** In 2018 waren dat er minder dan 100.000.

Ter vergelijking: momenteel zijn er **140.000 bewindvoeringen.** Ondanks de vergrijzing stijgt dat aantal traag.

Op 11 januari 2022, naar aanleiding van de lancering van het eerste Steunpunt Bewindvoering, tekende *Team Justitie* – dat justitie beter wil doen werken, menselijker, sneller en straffer wil maken – volgende uitspraak op: ‘Dat justitie in een ivoren toren leeft is een gedateerd beeld,’³ ondertekend door Jorn Dangreau, persrechter vredegerechten West-Vlaanderen. Waar? Niet waar? Of een beetje waar? Een mooie oefening om voor te leggen aan de burgers van dit land, niet? Team Justitie, waar wachten jullie op?

Het goedbedoelde beschermingsstatuut

De nieuwe wetgeving rond bewindvoering die in 2014 van kracht werd, kwam er omdat België het VN-verdrag van 13 december 2006⁴ wilde naleven. Het VN-verdrag riep op om de rechten van personen met een handicap te respecteren en menselijke waardigheid centraal te stellen. De nieuwe wet had alles in zich om een gepaste bescherming te bieden voor kwetsbare personen.

In oktober 2014 bracht de Koning Boudewijnstichting samen met de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat en de FOD Justitie een brochure uit: *Hoe jezelf en je vermogen beschermen wanneer je het niet (meer) alleen kan?*⁵

³ Team Justitie – 11 januari 2022 – [Lancering eerste Steunpunt Bewindvoering](#)

⁴ Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid – [Over het VN-verdrag](#)

⁵ Brochure Koning Boudewijnstichting - 31 oktober 2014 - [‘Hoe jezelf en je vermogen beschermen’](#)

Daarin werden het nieuwe beschermingsstatuut en de twee beschermingssystemen in detail beschreven.

...

Het EERSTE systeem, de **buitengerechtelijke bescherming**, waarbij je een **zorgvolmacht** geeft aan een of meerdere vertrouwelingen, kreeg in 2014 een wettelijk kader. De 'lastgeving' werd gebruikt als juridisch instrument. Het principe is simpel: Je vraagt aan een of meerdere personen van jouw keuze of ze 'lasthebber' willen zijn. Als 'lastgever' bepaal jij in de zorgvolmacht wat er moet en kan gebeuren (of niet), wanneer je wilsonbekwaam wordt.

Vanaf 2014 kon dat voor het volledig of gedeeltelijk beheer van je goederen. Sinds 1 maart 2019 kan de zorgvolmacht ook voor persoonsgebonden materie worden ingezet. In het persbericht dat deze laatste aanpassing begeleidde, zei toenmalig minister van Justitie Koen Geens: 'Een voorzorgsvolmacht biedt zekerheid voor enkele heel ingrijpende toekomstkeuzes. Op die manier kan iemand zijn toekomst grotendeels in handen houden wanneer hij of zij wilsonbekwaam wordt. Gaande van rusthuiskeuze, beleggingen en vrijetijdsinvulling tot dokterskeuze, schenkingen en succesplanning.'⁶

De zorgvolmacht kan onderhands of via een notaris worden geregeld. Om rechtsgeldig te zijn moet ze worden geregistreerd via de notaris of het vredegerecht. Indien er vastgoedtransacties in voorzien zijn, of schenkingen, moet dit sowieso bij de notaris gebeuren, omdat een notariële akte nodig is. Sinds 1 januari 2023 geldt een vast ereloon van 195 euro voor het opstellen van een zorgvolmacht. Daarbij komt nog de registratiekost. Die bedraagt 14 tot 50 euro naargelang de bron die je raadpleegt.

...

⁶ KoenGeens.be – 7 maart 2019 – [‘Neem je toekomst in eigen handen.’](#)

Het TWEEDE beschermingsysteem dat de brochure van de Koning Boudewijnstichting beschrijft, is de **gerechtelijke bescherming**, ook **bewindvoering** genoemd. De wet van 2014 specificeert expliciet dat dit nooit de eerste keuze mag zijn. Alleen als er geen andere optie is, mag de vrederechter een bewindvoering opstarten. Bovendien moet bij het opzetten ervan meer rekening worden gehouden met de mogelijkheden van de kwetsbare persoon dan met zijn beperkingen.

Sinds 2014 kunnen naast goederen ook persoonlijke rechten in een bewindvoering worden opgenomen.

Een eerste speerpunt dat aangehaald werd bij de voorstelling van de nieuwe wet was **meer maatwerk**. In plaats van kwetsbare personen automatisch over de hele lijn onbekwaam te verklaren zou de vrederechter voor elk mogelijk onderwerp van onbekwaamheid de volgende vragen moeten stellen:

Wat kan de persoon zelf nog beslissen?

Bij welke beslissingen heeft hij hulp nodig?

Welke beslissingen worden beter in zijn plaats genomen?

Een ander aandachtspunt was de nadruk op **de voorkeur voor aanwijzing van familieleden als bewindvoerder**. Alleen als het niet anders kon, zou de vrederechter een advocaat mogen aanstellen als professionele bewindvoerder. De brochure specificeert dat de familiale bewindvoerder een partner, een (naast) familielid, maar ook een buur of een goede kennis kan zijn.

De voorkeur voor een familiale bewindvoerder zou de meest optimale garantie zijn op maximale autonomie, levenskwaliteit en dus ook op welzijn, omdat iemand uit de naaste omgeving van de kwetsbare persoon haar of zijn leefwereld en behoeftes het beste kent.

De wet bepaalde dat professionele bewindvoerders naast de terugbetaling van hun onkosten, een bezoldiging zouden krijgen die niet meer mocht bedragen dan **3% van alle inkomsten van de beschermde persoon**.

Als juristen de wet negeren

Op 5 december 2014, amper enkele maanden na de lancering van de wet, kloeg ere-vrederechter Jan Nolf een aantal wanpraktijken aan: 'Advocaat-bewindvoerders zien het vaak als hun dringendste taak onroerend goed van de beschermde persoon te verkopen en innen drie procent op dat *kapitaal* als vergoeding. ... Die platte commerce vergiftigt de toepassing van de goedbedoelde nieuwe wet.'

Daarnaast wees hij op een ander pijnpunt: het maximumaantal bewindvoeringen per advocaat: 'Al sinds 1991 vergat iedere minister van Justitie dat K.B. uit te schrijven. Een nieuwe juridische industrie was geboren.'

Hij vermeldde ook een opmerkelijke uitspraak van de vertegenwoordiger van vrederechters. Die had openlijk gepleit tegen de aanstelling van (gratis werkende) familieleden als bewindvoerder. Advocaten en bankiers zouden meer te vertrouwen zijn. Jan Nolf vroeg zich af wat de waarde is van een wet, als rechters zomaar kunnen verkondigen dat ze er niet mee akkoord gaan.⁷

Ondertussen hadden een aantal fraudegevallen geleid tot strafrechtelijke vervolging van enkele advocaat bewindvoerders. Ze werden beschuldigd van oplichting. Naar aanleiding daarvan werd aan de Hoge Raad voor de Justitie gevraagd om de situatie te evalueren. Op 18 december 2014 brachten zij advies uit⁸:

De HRJ meent dat de optimalisering van de controle op de bewinden dient te gebeuren door maatregelen te nemen op drie niveaus:

- 1. De selectie en de aanwijzing van de bewindvoerders;*
- 2. Een aangepaste administratieve opvolging binnen de vredege-rechten;*
- 3. Het uitvoeren van financiële controles.*

In een meer gedetailleerde uitwerking van hun advies gaven zij aan dat er nood was aan een evenwichtige verdeling van *rendabele* en

⁷ De Standaard – 5 december 2014 – [‘Advocaten: makelaars in bijberoep.’](#)

⁸ Hoge Raad voor de Justitie – 18 december 2014 – [Advies met betrekking tot de controle op het bewind over beschermde personen.](#)

minder rendabele bewinden. Indirect bevestigde de HRJ hiermee de uitspraak van Jan Nolf dat bewindvoering voor sommige juristen een commerce was geworden en dat kwetsbare personen met een hoog inkomen meer werden gegeerd dan arme sukkels.

De HRJ adviseerde ook om een maximumaantal bewinden per bewindvoerder vast te leggen. Bij gebrek aan een Koninklijk Besluit raadden zij de vrederechters aan het aantal te beperken tot honderd. Hun argumentatie was: *Een groter aantal bewinden per persoon creëert een onaanvaardbaar risico en brengt de door de wetgever gewilde gepersonaliseerde aanpak in gedrang.*

Daarnaast pleitten zij voor een opleiding voor professionele bewindvoerders die naast juridische zaken ook sociaal recht, sociale zekerheid en fiscaal recht moest omvatten. Omdat persoonsgebonden materie nu eveneens kon deel uitmaken van het bewind, moesten persoonsgerichte vaardigheden (empathie, communicatie, ...) en een basiskennis van geestesziekten, er ook in voorzien worden.

Op administratief vlak stelde de HRJ voor om de nodige ondersteuning te geven aan het initiatief voor de ontwikkeling van een geïnformatiseerd instrument binnen de vredegerechten.

Voor de financiële opvolging stelden zij externe controles voor door een technisch adviseur. Deze kon worden ingeschakeld bij complexe dossiers, wanneer er ernstige aanwijzingen waren van tekortkomingen, en ook steekproefgewijs. *De technisch adviseur dient in elk geval na te gaan of de boekhouding correct wordt gevoerd, waarheidsgetrouw is en alle operaties bevat.*

Of dat advies werd opgevolgd, weet ik niet. Hoe zou zo iemand het eindverslag van de advocate bewindvoerder van mijn tante hebben beoordeeld? Het had *Emmenthaler* allures.

Ook na de aanbevelingen van de HRJ in december 2014 bleven de wanpraktijken aanhouden. (Zie bijlage 1.)

Enkele getuigenissen

Desmond Tutu die in 1996 de *Waarheids- en Verzoeningscommissie* voorzat die werd opgericht om op een menswaardige manier om te gaan met de gevolgen van de gruweldaden van het apartheidsregime in Zuid-Afrika, onderstreepte **het belang van te luisteren naar de getuigenissen** over wandaden en van het **benoemen en erkennen van de impact, de aangerichte schade en de pijn**.

Geldt hier niet dezelfde logica? **Is een beter begrip en kennis van de schade en de kwetsuren niet de efficiëntste manier om te komen tot een effectievere manier om het misbruik aan te pakken en te voorkomen?** Ik denk het wel. Daarom was ik zo blij toen in het eerste jaarverslag van het Steunpunt Bewindvoering las. Daarover straks meer. Nu eerst de verhalen:

. . .

Op 24 januari 2017 bracht Radio1 in het programma *Hautekiet* het verhaal van de 89-jarige Julien⁹. Hij kreeg een geforceerde bewindvoering opgedrongen en belandde ten onrechte op een afdeling voor bejaarden die lijden aan dementie. Gelukkig had hij goede vrienden die hij kende van op café. Zij konden hem uit zijn benarde situatie bevrijden. *Hautekiet* liet ook een vrederechter aan het woord. Die sprak in naam van het koninklijk verbond van vrede- en politie-rechters en trok de betrouwbaarheid van de cafévrienden van Julien in twijfel.

De volgende dag maakte Phara de Aguirre zich in *Nieuwe Feiten* op Radio1 boos op deze vrederechter.¹⁰ Een fragment uit haar betoog:

... ik ken die cafévrienden, ik heb hen verschillende keren ontmoet, het gaat over Leon, Michel en Gino. Drie mensen die zich met hart en ziel hebben ingezet om hun vriend Julien weer vrij te krijgen, die voor hem

⁹ Radio1 Hautekiet – 24 januari 2017 – [‘Ken jij mensen die ten onrechte onder bewindvoering geplaatst werden?’](#)

¹⁰ Radio1 Nieuwe Feiten – 25 januari 2017 – [‘Kan u niet gewoon toegeven dat ook vrederechters zich kunnen vergissen?’](#)

een hotel hebben gezocht want de bewindvoerder had zijn huurcontract opgezegd, die met hem nieuwe kleren zijn gaan kopen én die een nieuwe woonst gevonden hebben voor Julien. Waarom noemt u hen 'cafévrienden'? Waarom gebruikt u niet gewoon het woord vrienden? Ja, ze hebben mekaar leren kennen op café. Maar zijn ze daarom minder waard dan de mensen die u op restaurant of op recepties leert kennen? ...

Kan u niet gewoon toegeven dat ook vrederechters zich kunnen vergissen? Een vrederechter is iemand die gezien zijn nabijheidsfunctie het dichtst bij de mensen staat, hoorde ik u nog zeggen. Bij welke mensen, vraag ik me af. In elk geval niet bij Julien en zeker niet bij de vrienden van Julien, die applaus verdienen in plaats van op de radio te worden voorgesteld als cafévrienden die willen profiteren van een oude man. Misschien moet u eens iets gaan drinken met hen.

. . .

Op 8 februari 2017 kwam de vrederechter naar het woonzorgcentrum waar mijn 90-jarige tante verbleef. Haar vertrouwenspersoon had een bewindvoederswissel aangevraagd omdat de mentale en fysieke gezondheid van mijn tante zienderogen achteruitging. Haar welzijn was op dat moment al een jaar lang in handen van een hardvochtige en empathieloze advocate bewindvoerder.

De vertrouwenspersoon en mijn tante hadden in een brief aan de vrederechter voorgesteld dat ik de bewindvoering zou overnemen. Dit is wat ik in *Bewind vs Bemind* schreef over onze ontmoeting met de vrederechter:

... De vrederechter leest de aanvraag van Anita voor. Zonder op te kijken zegt hij: 'U stelt voor een familielid aan te stellen als bewindvoerder. Ik vind dat geen goed idee. Volgens wat ik hier kan zien is de zaak redelijk complex. In een dergelijk geval is een professionele bewindvoerder meer geschikt. Iemand met kennis van zaken.'

Ik reageer. 'Mijnheer de vrederechter, zoals u in het dossier kan lezen, werd er het laatste jaar geen vooruitgang geboekt wat betreft het terugvorderen van het geld van mijn tante. Geld dat zij broodnodig heeft. De advocate bewindvoerder moest dit doen, maar deed het niet.'

Omwille van het gebrek aan financiën moest mijn tante, veel langer dan goed was voor haar, verblijven in een gesloten instelling waar men alleen maar Frans sprak. Een taal die ze niet meer beheerst sinds haar hersenbloeding eind 2015. Ondanks medische verslagen die verklaarden dat een verhuis naar Vlaanderen dringend was en er financiële hulp aangeboden werd door de familie, bleef de advocate bewindvoerder tegenwerken. Er kwam pas schot in de zaak nadat wij de vrederechter in Paliseul en de stafhouder van de provincie Luxemburg hadden ingeschakeld. U zegt dat een advocaat bewindvoerder meer geschikt is?’

De vervangster van onze advocaat maant me met haar ogen aan om rustig te blijven.

Ik knik naar haar. ‘Een paar dagen geleden sprak ik met de advocate die hier in het woonzorgcentrum bewindvoerder is. U kent haar. Ze zei me heel expliciet dat zij, als men haar als bewindvoerder voor mijn tante zou voordragen, de verantwoordelijkheid niet zou willen aanvaarden om die geldzaken te regelen.’

De vrederechter en de griffier blijven druk bladeren in het dossier. Er komt geen reactie. Anita [de vertrouwenspersoon] is heel stil. Tante Margriet glimlacht nog steeds naar de vrederechter.

‘En toch’, zegt de vrederechter na een dikke minuut stilte, ‘is het niet gebruikelijk, zeker niet in een geval als dit, om een leek aan te stellen als bewindvoerder. Dit is te complex.’

Er valt een baksteen in mijn maag. Frustratie en machteloosheid wellen op. Over welke complexiteit heeft hij het? Er is niks complex aan. Er moet gewoon gewerkt worden. Het is heel simpel: mijn tante heeft hulp nodig om haar medicatie terugbetaald te krijgen, om haar ongevallenaangiften in orde te brengen, om haar mutualiteitsbijdrage te betalen, om nieuwe identiteitspapieren aan te vragen, om haar adresverandering in orde te brengen.

Ik word heel boos. Straks wordt hier beslist over de toekomst van mijn tante door iemand die niets weet van haar situatie en ook niet geïnteresseerd lijkt. Hier zal iemand beslissen die blindelings vertrouwen heeft in een advocate als bewindvoerder, louter en alleen omdat zij een juriste is. Iemand die niet luistert naar een leek, omdat

het een leek is. En dit is rechtspraak dicht bij de mens? Wat is dicht? En wat is recht? Grote kans dat wat voor deze vrederechter recht is, in mijn ogen krom is.

De adrenaline jaagt door mijn lijf. Ik voel me ineens verwant met alle mensen die dit soort frustraties meemaken. Het vertrouwen dat ik had in onze rechtspraak - alleen God weet waarom ik dat had - duikelt de dieperik in. Ik dacht dat maître MC een uitzondering was. Maar wat ik hier nu meemaak is te gek voor woorden.

Mijn klamme handen en verhoogde hartslag vertellen me hoe ongezond het is om in het kamp van de machtelozen te zitten.

. . .

Op 28 maart 2018 verscheen in Gazet van Antwerpen het verhaal van de 98-jarige kinderloze weduwnaar Livien¹¹. Na een longontsteking werd hij door een arts onbekwaam verklaard om zijn vermogen te beheren. Een vrederechter stelde een advocaat aan als bewindvoerder. Sindsdien had Livien zelfs geen geld meer om een brood te kopen. *Twee bevriende dames schieten hem alles voor, terwijl Livien nog volledig bij verstand lijkt*, zo schreef de journaliste. 'Het komt allemaal goed' had de bewindvoerder tegen haar gezegd. Drie maanden na zijn aanstelling was hij een soort leefgeld- of zakgeldrekening aan het regelen. Daar zou hij waarschijnlijk een bedrag op storten, zodat meneer boodschappen zou kunnen doen. Geen vuiltje aan de lucht, toch?

. . .

In april 2019, meer dan vijf jaar na de lancering van de nieuwe wet verscheen in Knack volgend artikel: *Vrederechters hebben meer vertrouwen in advocaten dan in familie. Waarom?* Dit was het antwoord van Jan Nolf: *Justitie heeft een onweerstaanbare machtsdrang: 'Wij denken voor u.'* *Sommige vrederechters werken erg welwillend mee met die nieuwe industrie van bewindvoering door advo-*

¹¹ Gazet van Antwerpen – 28 maart 2018 – [Weduwnaar \(98\) uit Mortsel mag al drie maanden zijn eigen geld niet meer beheren: 'Ik kan zelfs geen brood betalen'](#)

*caten. Ze spreken dezelfde geheimtaal en vertrouwen advocaten meer dan wie al een leven lang zorg voor een familielid draagt.*¹²

Een audit door de Hoge Raad voor de Justitie

Op 6 januari 2016 hadden 50 organisaties uit de zorgsector in een open brief hun grote bezorgdheid geuit over de alarmsignalen die ze opvingen vanuit het veld. Ze drongen aan op een vervroegde evaluatie van de nieuwe bewindvoeringswet (zie bijlage 1). Een jaar later werd het Meldpunt Bewindvoering opgericht. Dat was geen groot succes, maar daar komen we nog op terug.

Bijna twee jaar na de *Driekoningenbrief*, eind 2017 kondigde de Hoge Raad voor de Justitie, de HRJ, een audit aan rond bewindvoering. Een publiek rapport met aanbevelingen zou binnen enkele maanden volgen. Ik keek regelmatig op hun website, maar zag geen beweging.

Anderhalf jaar later, op een zomerdag in 2019, spitste ik mijn oren wanneer op Radio1 de presentator van *De Ochtend*¹³, Chris Denoyelle van de HRJ aankondigde. Hij kwam de resultaten van de audit toelichten¹⁴. Hij zei: 'Een belangrijke vaststelling van het rapport is dat vrederechten heel verschillend te werk gaan. Zo is er een vrederecht waar 98% van de bewindvoeringen door professionals gebeuren terwijl volgens de wet familiale bewindvoerders de voorkeur moeten krijgen. Bij andere vrederechten is de verhouding fiftyfifty.'

De audit toonde ook aan dat er weinig initiatieven waren om *best practises* uit te wisselen. Hij gaf het voorbeeld van een arrondissement dat speciale aandacht gaf aan de opleiding van familiale bewindvoerders, een voorbeeld dat anderen zouden kunnen vol-

¹² Knack – 16 april 2019 - [‘Vrederechters hebben meer vertrouwen in advocaten dan in bewindvoerders’](#)

¹³ Radio 1 – 30 juli 2019 – [De Ochtend met Chris Denoyelle van de Hoge Raad voor de Justitie](#)

¹⁴ Audit rapport Hoge Raad voor de Justitie – 29 juli 2019 – [Het toezicht op de bewindvoeringen door de vrederechten](#)

gen. Een goede begeleiding van bij de start zorgt immers voor correct ingevulde verslagen en dat zou lonen op langere termijn. 'Dit rapport wil een aanzet zijn tot verbetering van het systeem,' zo zei Chris Denoyelle nog, 'een startpunt, een spiegel voor de vrederechters, een kans die hen geboden wordt om te leren van hun burens. Voor de korpschefs is het een instrument om te zien of het beleid kan verbeterd worden.'

Na de uitzending surfte ik naar de HRJ-website. In het 81-pagina tellende audit rapport las ik: *De audit 'beheer van het toezicht op de bewindvoeringen door de vrederechters' ging na of de controle van de bewindvoeringen binnen de vrederechters op een kwaliteitsvolle manier is georganiseerd en wordt opgevolgd. ... De audit bevat geen uitspraken over de kwaliteit van de bewindvoeringen.*

Dat stelde me teleur. Alleen korpschefs, vrederechters en griffiers werden ondervraagd. Het rapport bleef ver weg van kwetsbare personen en hoe zij bewindvoering ervaren. Nochtans zit daar het menselijk leed waarover we ons zorgen moeten maken. Komt er ooit een onderzoek waarbij men ook luistert naar de kwetsbare personen, hun verzorgers, familie en vrienden, het rusthuispersoneel, de sociaalassistenten, de huisartsen, de vertrouwenspersonen en waarom niet, naar de bewindvoerders zelf?

Hoewel de vaststellingen en de aanbevelingen van de audit interessant en terecht zijn, leiden ze de aandacht af van de essentie van het probleem. Die ligt niet in de administratieve afhandeling, maar in het gebrek aan aandacht voor het welzijn van de kwetsbare mens. Een paar keer vermeldt het rapport dit risico, maar gaat er verder niet op in.

Het eindrapport van de advocate bewindvoerder van mijn tante was een schijnvertoning, een kaas vol gaten. De sommetjes in haar verslag klopten als een bus, maar van de vele facturen en rappels die in haar brievenbus belandden en waar ze niets mee deed, was geen spoor. Ik was twee jaar zoet met het ruimen van het puin dat de 'professionele' bewindvoerder achterliet. De gerechtsdeurwaarders die bij haar voor een gesloten deur stonden, geraakten bij mij

wel binnen. Of ben ik naïef? Kloppen gerechtsdeurwaarders niet aan bij professionele bewindvoerders?

Heel af en toe kwam ik in het audit rapport een lichtpunt tegen. Zoals op pagina 52: *Goede praktijken: In het kanton van Grâce-Hollogne plaatst de vrederechter een persoon slechts onder bewind op het moment dat alle andere mogelijkheden tot ondersteuning zijn uitgeput.*

Maar wacht eens even. Waarom noem ik dit een lichtpunt? En waarom prijst het audit rapport dit aan als een *best practice*? **Die vrederechter past gewoon de wet toe. Is het normaal dat wij daarvoor applaudiseren?**

Op pagina 57, in een paragraaf over de werklast, wordt voor het eerst de zorgvolmacht vernoemd: *Ondanks het ontbreken van exacte cijfers mag men aannemen dat het aantal bewindvoeringsdossiers een stijgende tendens vertoont. Mogelijke oorzaken hiervan zijn de vergrijzing, een grotere sensibilisering en een sneller ingrijpen dan vroeger.* En dan volgt een verwijzing naar een voetnoot waar in staat: *Een eventuele invloed van het succes van de zogenaamde zorgvolmachten op de instroom van bewindvoeringsdossiers is nog niet aantoonbaar.*

In juli 2019 toen dit HRJ audit rapport verscheen, was de kentering die de nieuwe wet met zich meebracht nog niet merkbaar. Ze was pas sinds maart 2019 in werking. De sterke stijging van het aantal zorgvolmachten manifesteerde zich pas in 2020, zoals u in het hoofdstuk *Cijfers* zal lezen.

Nog enkele dingen die me opvielen in het 2019 HRJ audit rapport: slechts 38% van de vrederechters kon cijfers aanleveren met betrekking tot bewindvoeringen. 88% gaf aan al klachten ontvangen te hebben en in 76% van de kantons waren belangenconflicten, misbruiken en/of fraude 'in hoofde van' de bewindvoerders vastgesteld.

Ook al bracht dit rapport rake opmerkingen en goede richtlijnen, ik bleef achter met een gevoel: 'Dit is een gemiste kans. Als je alleen aan de oppervlakte prutst, blijven de diepe kwetsuren verborgen.'

Waarom werden de kwetsbare mens en zijn zorgomgeving niet betrokken bij het onderzoek? De analyse was dichter bij de kern van de *malaise* gekomen: **een mentaliteitsprobleem bij sommige juristen die zich veilig voelen in hun ivoren toren.**

Een mentaliteitsprobleem

Op 25 september 2019 trok volgende titel in Knack mijn aandacht: *Als je familiale bewindvoerder bent dan gaan ze er bij voorbaat van uit dat je een potentiële fraudeur bent*¹⁵. Hier was Dirk Draulans aan het woord. Jaja, u leest het goed: Dirk Draulans, de wetenschapsjournalist. Als wetenschappers zich gaan bemoeien met juridische zaken moet er iets serieus loos zijn, niet? Hij bracht een aantal cases naar voor waarbij de familie van kwetsbare personen werden geconfronteerd met een juridische martelgang. Stuk voor stuk schrijnende verhalen van *weerbarstige vrederechters, inhalige advocaten en machteloze families*.

Bij lezingen naar aanleiding van mijn boek *Bewind vs Bemind* ontmoette ik telkens weer mensen die me, al dan niet fluisterend, gelijkaardige of ergere verhalen vertelden over een familielid, een buur of een vriend. Meestal werd de miserie veroorzaakt door een professionele bewindvoerder.

Dat het ook bij familiale bewindvoerders kan foutlopen bewijst het verhaal dat Ludo me deed in het najaar van 2023¹⁶. Toen zijn tante weduwe werd, ontfermde het haar zus zich over haar. Zij wist snel de rest van de familie en vrienden subtiel en deskundig buiten te werken. Eenmaal de prooi geïsoleerd was, lag haar speelveld open. De zus werd familiaal bewindvoerder zonder dat de rest van de familie op de hoogte was. Ook na de dood van de bewindvoerder had de vrederechter het niet nodig gevonden om na te kijken of de voorgestelde opvolgers (er kwamen er nog twee) wel de beste 'familiale' opties waren.

¹⁵ Knack – 25 september 2019 – [‘Bewindvoering voor mensen met een handicap: een falend systeem’](#)

¹⁶ www.in-balans.one – oktober 2023 - [Mensvergeten](#)

Per toeval hoorde Ludo begin 2023 dat zijn tante een jaar geleden was overleden. Haar asse werd uitgestrooid op een begraafplaats vijf dorpen verwijderd van het graf van haar echtgenoot. Op haar man's grafsteen stond nochtans haar naam gebeiteld. Alleen de begrafenisondernemer en een werknemer waren aanwezig bij de uitstrooiing. Ludo's hart brak toen hij dat hoorde. De nabije familie was niet ingelicht. Waarom? Dat wil Ludo graag achterhalen. Zijn zoektocht naar de waarheid is nog aan de gang. Het is geen wandeling in het park. Nochtans is wat hij wil te weten komen niet zo heel complex: 'Waarom kreeg mijn tante geen waardig afscheid?' Alle instanties, inclusief Justitie, houden hun deuren voor hem gesloten. Privacy wetgeving, weet u wel.

We keren terug naar 2019. Na de invoering van de wet die de zorgvolmachten een boost gaf, had toenmalig minister van Justitie Koen Geens in september een voorontwerp van wet klaar *met het oog op het instellen van een federale bewindvoeringscommissie en het bepalen van de voorwaarden voor het beroepsmatig uitoefenen van de functies van bewindvoerder over een beschermde persoon.*

Op 28 november 2019 publiceerde de Hoge Raad voor de Justitie haar advies hieromtrent. Ze vroegen om:

- een alternatief te zoeken voor een federale bewindvoeringscommissie. De oprichting daarvan vonden zij te omslachtig, te log en te duur. Zij reikten alternatieven aan.
- het voorontwerp aan te vullen met maatregelen om ook voor de familiale bewindvoerders een betere omkadering te voorzien,
- de andere aanbevelingen uit hun audit van eind juli 2019 te bekijken en te integreren in dit voorontwerp,
- ook andere gerechtelijke mandatarissen, zoals curatoren, beter te omkaderen.

Ook dit initiatief zat ongetwijfeld vol goede bedoelingen. De vraag is of deze voorstellen van de minister en de aanbevelingen van de HRJ van het juiste hout gesneden zijn om de misbruiken een halt toe te roepen. Zouden juristen die tot nu toe de wet omzeilden en misbruik maakten van kwetsbare personen zich geremd voelen door wat er op tafel lag? Denkt u hetzelfde als ik?

Margriet, Julien en Livien werden rechtstreeks geconfronteerd met het mentaliteitsprobleem dat hardnekkig standhoudt bij bepaalde juristen. De vrederechters en advocaat bewindvoerders waar zij mee te maken kregen, redeneerden en reageerden vanuit dezelfde ivoren toren en deelden de gave om blind en doof te blijven voor het menselijke leed dat ze veroorzaakten.

Er is niet veel empathie nodig om je voor te stellen dat Margriet, Julien en Livien 's nachts slecht sliepen nadat die bewindvoering als een tsunami hun leven was binnengerold. Zij konden waarschijnlijk geen zinnige uitleg bedenken voor wat hen was overkomen.

Livien, Julien en Margriet hadden het geluk dat attente en zorgzame vrienden of familie naast hen stonden. Er waren mensen die het voor hen wilden en konden opnemen. Ook al luisterden de vrederechters niet naar die vrienden of familie, ook al werden zij gewantouwd, ze hielden vol en slaagden erin de situatie te verbeteren.

Een vraag dringt zich op: Hoeveel bejaarden hebben niemand naast zich staan die hen een stem kan geven? Hoevelen worden ten onrechte onder volledige professionele bewindvoering geplaatst? Hoeveel kwetsbare mensen lijden in stilte? We weten het niet. En dat op zich is beschamend.

Pogingen om het beleid te verbeteren

Op 1 juni 2021 werd het CRBP, het Centraal register van bescherming van de personen, of nog, het digitale bewindvoeringsdossier, geïntroduceerd in de vredegerichten¹⁷. Deze databank en digitalisering zouden informatie over alle bewindvoeringen in dit land, op een centrale en uniforme manier beschikbaar moeten maken. Dit belangrijke instrument zou een beter beleid mogelijk maken.

¹⁷ Informatie gevonden in het Advies van de Hoge Raad voor Justitie – 9 juni 2022 – [Opvolging van de audit “Het toezicht op de bewindvoeringen door de vredegerichten](#) - en op www.openvld.be - 23 september 2023 – [Hervorming moet einde maken aan problemen bij bewindvoering](#)

De 2017-2019 audit van de HRJ had gepleit voor meer uniformiteit en transparantie in de vergoedingsrichtlijnen voor kosten en bijzondere prestaties in afwachting van een koninklijk besluit.

In het najaar van 2021 was een *Voorontwerp van koninklijk besluit* klaar. Het betrof de *vaststelling van de regels voor de bezoldiging, de kosten en de buitengewone ambtsverrichtingen van de bewindvoerders*. De HRJ werd om advies gevraagd.¹⁸

Het eerste artikel in het voorontwerp beschreef welke inkomsten van de beschermde persoon als berekeningsbasis zouden dienen voor de 3% bezoldiging van bewindvoerders. De HRJ formuleerde enkele aanbevelingen voor aanpassingen aan de tekst om verwarring en onduidelijkheid te vermijden. Ze stelden ook wijzigingen voor opdat de berekening *gerechtvaardigd* zou zijn.

Het tweede artikel ging over de kosten die bewindvoerders mogen aanrekenen. Een forfait van 1% van de inkomsten werd voorgesteld. De HRJ adviseerde om dit te vervangen door een forfait per inkomensschijf, zoals dat in meerdere arrondissementen al gebeurde. Dit zou leiden tot meer duidelijkheid, betaalbaarheid, vlottere controle en meer voorspelbaarheid. De HRJ gaf meerdere opmerkingen en aanbevelingen voor aanpassing van dit artikel. Twee voorbeelden: de lijst met forfaitaire vergoedingen per prestatie was volgens hen niet coherent en hield onvoldoende rekening met nieuwe communicatiemiddelen. Daarnaast wezen ze erop dat: ... *enkel uitgaven voor daadwerkelijk ondernomen verplaatsingen mogen worden vergoed. Zo moet worden voorkomen dat de bewindvoerder evenveel verplaatsingskosten aanrekent als het aantal personen dat hij ontmoet wanneer hij die op eenzelfde plaats ontmoet. Hetzelfde geldt wanneer hij voor meerdere dossiers naar eenzelfde plaats gaat. De HRJ is van mening dat de bewindvoerder zijn verplaatsingskosten gedetailleerd dient aan te geven.*

¹⁸ Advies van de Hoge Raad voor de Justitie – 15 december 2021 – [Voorontwerp van besluit tot vaststelling van de regels voor de bezoldiging, de kosten en de buitengewone ambtsverrichtingen van de bewindvoerders](#)

Het derde artikel gaf een lijst van 14 buitengewone ambtsverrichtingen en stelde een vergoeding voor 'per uur' afhankelijk van de levensstandaard van de beschermde persoon. De HRJ adviseerde om dat forfaitair tarief 'per prestatie' toe te passen, niet 'per uur'. Ze vroeg ook om bepaalde punten te schrappen uit de lijst. Het meest opvallende punt dat er volgens hen uit moest: *de vergoeding voor het vervreemden van onroerende goederen beperkt tot 3% op de verkoopprijs en bijhorende lasten*. De HRJ verduidelijkte: *Dit bedrag van 3% kan buitensporig zijn bij de verkoop van vastgoed tegen een hoge prijs ... Daarom wordt voorgesteld om ook voor het beheer van de verkoop van vastgoed door de bewindvoerder een forfaitair bedrag toe te kennen ...*

Bij het maken van deze opmerking had de HRJ waarschijnlijk de cases in het achterhoofd waarbij advocaat bewindvoerders grote bedragen opstreken bij de verkoop van vastgoed van hun klanten. Meer dan eens was de familie niet op de hoogte van de verkoop, die bovendien meestal niet nodig was.

Een half jaar na hun opmerkingen over dit voorontwerp van KB, publiceerde de HRJ een opvolgingsverslag met betrekking tot hun 2017-2019 audit¹⁹. Hierin evalueerden ze de status van hun 9 aanbevelingen en 40 subaanbevelingen. Alle betrokken partijen hadden een vragenlijst gekregen. De respons was bevredigend geweest. De resultaten van dit onderzoek werden gedocumenteerd in een lezenswaardig 45-pagina tellend rapport. De conclusie luidde: *dat de entiteiten grote vooruitgang hebben geboekt op bepaalde domeinen, in het bijzonder op het vlak van de kwaliteit van het toezicht. Dat er toch nog structurele verbeteringen mogelijk zijn. En dan meer specifiek: De volledige invoering van het CRBP zal een verbetering en standaardisering van de controle van bewindvoeringsdossiers betekenen.*

En: Er zijn heel wat goede praktijken die zonder veel moeite kunnen gedeeld en overgenomen worden. Uit de antwoorden blijkt evenwel dat nog niet alle vrederegerechten en niet alle arrondissementen even grote inspanningen doen om die controle te optimaliseren en een persoonsgerichte bewindvoering te garanderen.

¹⁹ Hoge Raad voor de Justitie – 9 juni 2022 – [Opvolging van de audit “Het toezicht op de bewindvoeringen door de vrederegerechten](#)

Cijfers

Sinds 2019 zit de zorgvolmacht in de lift

Op de site van de Vlaamse ouderenraad lees ik dat er midden 2023 **416.022 Belgen een zorgvolmacht** lieten opmaken.

In 2020 kwam de eerste sterke stijging: plus 59.000 waardoor er in totaal meer dan 210.000 waren²⁰.

In 2021 steeg het aantal met 68.000 (Notaris.be).

In 2022 kwamen er 84.551 bij en in de eerste helft van 2023 nog eens 52.406²¹. Ter vergelijking: In 2018 waren er, op meer dan vier jaar tijd, 86.000 zorgvolmachten aangemaakt²². Een groei die we nu op 1 jaar tijd zien. Als deze trend zich doorzet, zullen er eind 2023 bijna 500.000 zorgvolmachten zijn.

Dat steeds meer mensen kiezen voor een zorgvolmacht is te danken aan de wet die op 1 maart 2019 in voege trad. Naast goederen kon nu ook persoonsgebonden materie worden opgenomen in de scope wat ze aantrekkelijker maakte. Deze wijziging en de extra aandacht zorgden voor het succes²³ (zie ook bijlage 2). Zoals vermeld in het voorwoord, had dit buitengerechtelijk systeem altijd al prioriteit moeten krijgen, maar in praktijk werd meestal toch nog voor bewindvoering gekozen. Deze kentering is goed nieuws.

Sinds begin 2021 wordt de Belgische zorgvolmacht ook in enkele andere Europese landen erkent.

Cijfers over bewindvoering zijn schaars

Op 4 augustus 2023 stonden er in België **140.000 personen onder bewind**²⁴. Eind juli 2019 waren dat er 113.000, beheerd door

²⁰ Website Vlaamse Ouderenraad - 12 februari 2021 - [Recordaantal zorgvolmachten geregistreerd 2020](#).

²¹ Website Vlaamse ouderenraad - 8 september 2023 - [Zorgvolmachten steeds populairder](#).

²² Persbericht Koen Geens minister van Justitie - 25 september 2018 - [‘Reeds meer dan 86.000 Belgen lieten voorzorgsvolmacht opstellen.’](#)

²³ Persbericht Koen Geens minister van Justitie - 8 maart 2019 - [‘Neem je toekomst in eigen handen’](#)

²⁴ Het Nieuwsblad - 4 augustus 2023 - [Advocaten gaan niet akkoord met nieuwe regels rond bewindvoering](#)

32.000 bewindvoerders²⁵. In 2017 sprak men over 104.000 bewindvoeringen en 40.000 bewindvoerders²⁶. In vergelijking met de zorgvolmacht zien we hier een veel tragere stijging en zelfs een daling in het aantal bewindvoerders.

In vergelijking met de zorgvolmacht, zijn cijfers over bewindvoering moeilijk te vinden.

De HRJ gaf in zijn 2017-2019 audit al aan dat dit problematisch was. In 2022 werd dit bevestigd in het eindverslag van een werkgroep die voormalig justitieminister Vincent Van Quickenborne initieerde. Die werkgroep, onder leiding van professor Tim Wuyts van de universiteit van Hasselt, boog zich over de hervorming van de benoeming van bewindvoerders en hun bezoldiging. Hun eindverslag zou als basis dienen voor de opstelling van een wetsontwerp en een koninklijk besluit.

Het eerste aandachtspunt dat ze aanhaalden was: *De werkgroep onderstreept het belang van betrouwbare cijfers over bewindvoering. ... Dit is essentieel om een goed beleid te kunnen voeren.*

Enkele voorbeelden van mankementen die ze noteerden: in het rijksregister staan mensen onder beschermingsstatuten die sinds 1 september 2019 zijn afgeschaft. Ze vermoeden ook dubbele registraties. Een actualisatie van gegevens en duidelijke statistieken zijn noodzakelijk, zo stellen ze. Die zouden bijvoorbeeld kunnen deel uitmaken van de jaarlijkse statistieken van Statbel.

De NHRPH, de Nationale Hoge Raad Personen met een Handicap aan wie de minister het eindverslag van de werkgroep doorstuurde en om advies vroeg, bevestigde deze nood en voegde eraan toe: *De opleiding van ambtenaren in het registreren en rapporteren van de gegevens is in dit verband van groot belang.*²⁷

²⁵ Hoge Raad voor de Justitie – 29 juli 2019 – [Audit Rapport Het toezicht op de bewindvoeringen door de Vredegerechten.](#)

²⁶ Knack – 9 oktober 2017 – [‘Geens plant vereenvoudiging wetgeving voorlopige bewindvoering.’](#)

²⁷ Nationale Hoge Raad Personen met een Handicap – 20 juni 2022 – [Advies 2022/21 over de hervorming inzake de bewindvoerders van beschermde personen](#)

Een jaar later, op 20 juni 2023, stelde CD&V volksvertegenwoordiger Koen Geens een vraag in dat verband aan Statbel: *Statbel verwerkt zeer veel statistische gegevens. We kunnen tot in detail het aantal wettelijke samenwoningen, huwelijken en echtscheidingen lezen, maar als het gaat om een zeer actueel aandachtspunt, namelijk de vergrijzing van de bevolking, blijken cijfers te onderbreken. Zo wordt nergens melding gemaakt van het aantal bewindvoeringen die jaarlijks worden opgelegd of het aantal personen dat vandaag geplaatst is onder een beschermingsstatuut, wat nochtans beleidsmatig van groot belang is.*

In haar argumentatie waarom dergelijke statistieken vandaag niet in hun aanbod zitten, verwees Statbel naar de FOD Justitie en Sociale Zekerheid. Die zouden bezig zijn met verbeteringen op dat vlak²⁸.

Van Meldpunt naar Steunpunt

Op 6 januari 2017, een jaar na de alarmerende *Driekoningenbrief* van de zorgsector, werd het Meldpunt Bewindvoering opgericht. In bijlage 1 toon ik aan dit meldpunt geen succes was. Na een tijd verdween het in alle stilte.

Vijf jaar later, op 11 januari 2022 werd het eerste Steunpunt Bewindvoering opgericht in West-Vlaanderen²⁹. In de aankondiging stond: *Dit steunpunt is een uniek aanspreekpunt voor iedereen die vragen heeft en ondersteuning nodig heeft over bewindvoering in de kustprovincie. Ongeveer 1 op 100 inwoners staan er onder bewind. Dat betekent dat alle West-Vlaamse vrederechten samen ongeveer 10.000 bewindvoeringsdossiers beheren. Anders dan het originele meldpunt, beloofde dit steunpunt dat mensen op een laagdrempelige manier antwoorden [zullen] krijgen op hun vragen en ondersteuning op maat.*

Het eerste jaarverslag van hun werking kan je op hun website www.steunpuntbewindvoering.be nalezen. Het is een pareltje. Er

²⁸ Strada Lex - Schriftelijke vraag – 11 mei 2023 – Antwoord – 26 juni 2023 – [vraag statistische gegevens bewindvoering](#)

²⁹ Team Justitie – 11 januari 2022 – [Lancering eerste Steunpunt Bewindvoering](#)

staan duidelijke cijfers in, voorbeelden van meldingen, klachten en vragen, een overzicht en statistieken van het soort vragen die worden gesteld, een aanduiding waar vragen vandaan komen, hoe ze werden aangepakt, hoeveel er door het steunpunt zelf konden worden behandeld (88%) en onder welke voorwaarden en aan wie vragen of meldingen werden doorgestuurd. En, absoluut belangrijk: er is een terugkoppeling naar de persoon die contact opnam.

De meeste oproepen kwamen uit de zorgsector, maar ook familiale en professionele bewindvoerders, beschermde personen, familieleden, gewone burgers, vertrouwenspersonen, vrederechten, gemeentebesturen, advocaten en scholen uit het buitengewoon onderwijs namen contact op met het Steunpunt Bewindvoering.

De inhoud van de vragen was heel gevarieerd: van de werking van het centraal register van bescherming van personen (CRBP), over vragen over de vergoeding van bewindvoerders tot melding van problemen in communicatie met de bewindvoerder.

Het opzetten van dit Steunpunt Bewindvoering was *een eerste concrete realisatie van een provinciale stuurgroep die in 2020 multidisciplinaire samenwerking tussen de vrederechten, de advocatuur en de zorgsector in West-Vlaanderen opstartte*. Het doel was *om alles in verband met bewindvoering te bespreken, te kijken wat beter kan en eventuele knelpunten weg te werken*. Daarmee voldeed dit initiatief aan een van de aanbevelingen uit de audit van de Hoge Raad van Justitie.³⁰

De betrokkenheid van vrederechten en de advocatuur in de behandeling van klachten roept uiteraard wel vragen op. Had men niet beter gekozen voor een onafhankelijk orgaan?

Op 31 januari 2023, een jaar na de start in West-Vlaanderen, kwam het bericht dat het Steunpunt Bewindvoering uitbreidt naar de gerechtelijk arrondissementen van Leuven, Oost-Vlaanderen en

³⁰ Steunpunt Bewindvoering – [Jaarverslag 2022](#)

Antwerpen³¹. Door die uitbreiding komen er in totaal ongeveer 45.000 bewindvoeringsdossiers onder de vleugels van het steunpunt. Tijdens een Radio1 interview zei vrederechter Jorn Dangreau: ‘De nood is groot, mensen hebben veel vragen.’ Hij erkent dat de drempel voor burgers om naar het vredegerecht te stappen hoog is. Daarom is een aanspreekpunt voor vragen, klachten en suggesties over bewind een goed idee.

Is er verandering op komst?

Het is te hopen dat met de oprichting van de steunpunten misbruiken sneller aan het licht zullen komen, dat fraudeurs erdoor worden geïntimideerd en gedemotiveerd en dat systematische knelpunten sneller kunnen worden ontdekt en opgelost.

Herinner u dat de minister van Justitie begin juni 2022 het eindverslag van de werkgroep over *de hervorming inzake de bewindvoering* doorstuurde aan de NHRPH, de Nationale Hoge Raad Personen met een Handicap. Hij vroeg advies. (Hij vroeg dat waarschijnlijk ook aan andere organisaties en instanties. Ik vermeld hier de NHRPH om de eenvoudige reden dat ik hun verslagen online vond en op die manier de flow van de verschillende stappen in het proces van aanvaarding van een voorontwerp kan volgen. Weet dus dat ik hier veel dingen niet vermeld. Dit document heeft geen enkele pretentie om volledig te zijn.)

De NHRPH benadrukte in hun antwoord aan de minister op 20 juni 2022 de volgende punten: *De NHRPH betreurt dat meerdere vrederechters voorkeur geven aan een professionele bewindvoerder.*

En: De overheid moet zich inzetten om mensen bewust te maken dat zij vooraf kunnen bepalen wie hun bewindvoerder zou kunnen zijn. Dit kan ook zonder zorgvolmacht met een verklaring voor keuze van bewindvoerder/vertrouwenspersoon die moet worden geregistreerd bij het centraal register van verklaringen.

³¹ VRT NWS – 31 januari 2023 – [Steunpunt Bewindvoering breidt uit van West-Vlaanderen naar Oost-Vlaanderen, Leuven en Antwerpen: “Beschermende personen zo goed mogelijk omringen”](#)

En: Indien de rechter opteert voor een professionele bewindvoerder, moet hij of zij deze keuze motiveren en uitleggen hoe deze keuze de belangen van de persoon dient.

Zij vroegen ook meer aandacht op vlak van voorlichting en ondersteuning van familiale bewindvoerders. Zij pleitten voor een aanpassing van de brochure van de Koning Boudewijnstichting om ze nog concreter en praktischer in gebruik te maken.

In hun advies documenteerden zij de moeilijkheden die familiale bewindvoerders ondervinden met het CRBP, het nieuwe Centraal register van bescherming van de personen waar zoveel van wordt verwacht. Ze meldden dat het niet zou mogen dat de familiale bewindvoerders hierdoor worden ontmoedigd.

De NHRPH steunt de voorstellen die de werkgroep formuleerde om gegevens over professionele bewindvoerders – inclusief eventuele tuchtsancties – te noteren in een nationaal register van erkende professionele bewindvoerders. De werkgroep voorzag in haar eindverslag een lijst van zeven criteria waaraan advocaten of andere kandidaat professionele bewindvoerders zouden moeten voldoen alvorens ze voor een periode van zes jaar in het register kunnen worden opgenomen.

De NHRPH bevestigde in haar advies dat een erkenning nodig is om de kwaliteit van bewindvoering te garanderen en het vertrouwen te versterken.

Bij de beschrijving van de opleiding voor professionele bewindvoerders legde de NHRPH de nadruk op het belang van empathie, wederzijds vertrouwen en goede communicatie met de persoon en zijn netwerk. Zij pleitten ook voor de oprichting van een deontologische code voor erkende bewindvoerders.

NHRPH stelde enkele kritische vragen bij het voorstel dat de werkgroep deed betreffende de kosten en erelonen van bewindvoerders. Zij gaven aan dat de lijst van 'minimale prestaties' van professionele bewindvoerders nog moet worden verduidelijkt om geen interpretatie mogelijk te maken en vragen een grotere betrokkenheid van de vertrouwenspersoon in de werking.

De werkgroep deed een aanbeveling voor de invoering van een puntensysteem voor een eerlijke en evenwichtige verdeling van bewindvoeringen onder de professionele bewindvoerders. Die kan *zorgen voor transparantie zodat een systematische bevoordeling van bepaalde professionele bewindvoerders en een sterke cumul aan bewindvoeringen kan worden vermeden*. De NHRPH wil dat een maximaal aantal dossiers per bewindvoerder wordt vastgelegd.

Nog een belangrijk advies van de werkgroep waar de de NHRPH het mee eens is: *De werkgroep is geen voorstander van een afzonderlijk systeem van vergoeding voor het vervreemden van onroerende goederen dat vandaag gangbaar zou zijn in sommige arrondissementen, nl. de toekenning van een percentage op de verkoopprijs. Dit systeem kan tot onwenselijke gevolgen leiden omdat het verkopen door de bewindvoerder stimuleert terwijl dit niet noodzakelijk nodig dan wel wenselijk is in het licht van een goed beheer*.

In een reflectie over 'hoe vergoedingen aan professionele bewindvoerders zullen worden betaald, wanneer het inkomen van de beschermde persoon niet volstaat', schreef de werkgroep: *de angst [bestaat] dat steeds meer vermogende beschermde personen een zorgvolmacht hebben opgemaakt waardoor bewindvoering hoofdzakelijk nog wordt georganiseerd voor minvermogenden*.

De sterk stijgende cijfers van het aantal zorgvolmachten geven aan dit wel eens waar zou kunnen zijn. Deze tendens mag de aandacht voor mogelijke misbruiken door bewindvoerders niet doen verslappen, want het zijn vooral geïsoleerde personen die het meest kwetsbaar zijn en die hun weg naar de alternatieven voor bewindvoering niet zullen of kunnen vinden.

. . .

De Koning Boudewijnstichting was niet van plan om de aandacht van bewindvoering te laten slabbakken, want in december 2022

brachten zij een nieuwe versie uit van hun brochure: *Praktische gids voor familiale bewindvoerders*³².

Net zoals in de 2014 versie – waaruit we in het eerste hoofdstuk citeerden – leggen ze de nadruk op bewindvoering en verwijzen ze naar de zorgvolmacht als ‘een alternatieve oplossing’. Nochtans werd sinds 2014 deze buitengerechterlijke bescherming als minst ingrijpende benoemd door de FOD justitie (zie voorwoord) en dus diegene die de voorkeur verdient. Vreemd genoeg gebruikt de Koning Boudewijnstichting het woord ‘zorgvolmacht’ niet terwijl het ondertussen toch goed is ingeburgerd. Ze spreken sysematisch over ‘de lastgeving’.

Wat betreft die lastgeving lees ik iets op pagina 7 wat volgens mij niet klopt. Er staat: *Wanneer de lastgever onbekwaam wordt, stapt de lasthebber best naar de vrederechter. Deze kan beslissen om de lastgeving voort te zetten, eventueel onder bepaalde voorwaarden. Als hij echter meent dat de lastgeving de belangen van de lastgever niet of niet meer voldoende beschermt, kan hij beslissen om ze te vervangen door gerechtelijke beschermingsmaatregelen.*

Dit druist bij mijn weten in tegen de principes van de zorgvolmacht. Ik heb de vraag gesteld aan het Steunpunt Bewindvoering. Zodra ik van hen antwoord krijg, pas ik deze tekst aan.

. . .

Een dik half jaar nadat de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap haar advies uitbracht, op 17 februari 2023 was het voorontwerp van wet klaar.

Op 20 maart 2023 reageerde de NHRPH hierop met advies 2023/07³³ waarin zij betreurden dat zij niet alle informatie met betrekking tot het voorontwerp hadden ontvangen. Daarom, zo meldden zij, was hun eerder advies mogelijk niet nauwkeurig of volledig. Ze stelden vast dat hun vraag om een ‘verantwoordingsplicht indien de rechter geen familiale bewindvoerder kiest’ niet

³² Koning Boudewijnstichting – december 2022 – [Praktische gids voor familiale bewindvoerders](#)

³³ NHRPH – 20 maart 2023 – [Advies 2023/07 – Statuut van bewindvoerder](#)

werd opgenomen in het wetsvoorstel. Ze herinnerden eraan dat ‘een gebrek aan digitale vaardigheden’ geen argument mag zijn om een persoon van bewindvoering uit te sluiten. De NHRPH was verbaasd om in deze versie van het ontwerp te lezen dat een vrederechter een vorming kan eisen van een familiaal bewindvoerder. Ze vroegen hierover meer uitleg, onder andere: wie zal de kosten van die opleiding dragen? Verder formuleerden zij vragen over de vorming van professionele bewindvoerders. Zij gaven aan dat ze graag betrokken zouden worden bij het ontwerp van koninklijk besluit dat o.a. de regels van bezoldiging van bewindvoerders zal bepalen. Een andere concrete wens die ze uitten was om *een jaarlijks verslag te krijgen over de werking en de gevallen die aan de tuchtraden worden voorgelegd.*

Het wetsontwerp werd ook doorgestuurd naar de Hoge Raad voor de Justitie (HRJ) die op 14 juni 2023 haar aanbevelingen formuleerde³⁴. Zij juichten de invoering toe van een register voor professionele bewindvoerders en stelden voor om een aanvaardingscommissie op te richten die de opname in dat register zou kunnen onderzoeken en advies uitbrengen.

Op 4 augustus 2023 meldde Het Nieuwsblad: *Advocaten gaan niet akkoord met nieuwe regels rond bewindvoering*³⁵. De vereniging advocaat.be gaf haar opmerkingen bij de aangepaste regeling voor de vergoeding van bewindvoerders. Die zou niet langer 3% bedragen van alle inkomsten van de te beschermen persoon, maar per inkomensschijf worden bepaald en maximaal 900 euro per jaar. In hun reactie stelden zij dat *‘het wetsontwerp lijkt uit te gaan van een verkeerd beeld rond bewindvoering, namelijk oudere personen in rusthuizen met beperkte financiële middelen. ... De helft van de mensen onder bewindvoering is jonger dan 50 jaar, in het kwart van de gevallen gaat het zelfs om mensen jonger dan 30 jaar.’* Dergelijke dossiers vragen veel aandacht en ook administratieve opvolging voert de beroepsvereniging aan.

³⁴ Hoge Raad voor de Justitie – 14 juni 2023 – [Voorontwerp van wet betreffende het statuut van bewindvoerder over een beschermde persoon](#)

³⁵ Het Nieuwsblad – 4 augustus 2023 – [Advocaten gaan niet akkoord met nieuwe regels rond bewindvoering](#)

Volgens de journalist van het Nieuwsblad was het voorstel van advocaat.be om een beter wetsontwerp uit te werken.

Diezelfde dag, op 4 augustus 2023, werd ik door VTM Nieuws geïnterviewd over het wanbeheer van de professionele bewindvoerder van mijn tante en de gevolgen daarvan. Het korte gesprek diende als inleiding voor een toelichting die de minister van Justitie gaf bij zijn wetsontwerp. Nadien kreeg de beroepsvereniging advocaat.be de kans om uit te leggen waarom de nieuwe regels volgens hen onrealistisch zijn.

Het nieuwsitem werd overgenomen door Het Laatste Nieuws³⁶.

Op 14 september werd het wetsontwerp ingediend bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers³⁷.

Op 26 september, de dag dat de ministerraad het ontwerp goedkeurde, bracht Het Laatste Nieuws een artikel met de titel: *Strengere regels bewindvoerders: Van Quickenborne maakt komaf met tarief van 3 procent*³⁸. Het item verscheen die dag ook op de website van OpenVLD met de melding dat het *vandaag* voor het eerst in de Kamercommissie Justitiezou worden besproken.³⁹

Op 5 oktober kwam de NHRPH, de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap met een extra advies (2023/27) waarin ze zich redelijk boos maakten.⁴⁰ In het wetsontwerp dat ze ontvingen, waren belangrijke wijzigingen aangebracht ten opzichte van het eerdere voorontwerp. Er stonden zaken in waarvan zij niet op de hoogte waren gebracht. Bovendien was er geen rekening gehouden met hun adviezen en opmerkingen. Ze schreven: *Dat is totaal*

³⁶ Het Laatste Nieuws – VTM Nieuws – 4 augustus 2023 – [Van Quickenborne voert strengere regels in voor bewindvoerders. Slachtoffer getuigt: ‘Niets was in orde. Ze had zelfs geen identiteitskaart meer’](#)

³⁷ [www.lachambre.be – 14 september 2023 – Wetsontwerp betreffende het statuut van bewindvoerder over een beschermd persoon](#)

³⁸ Het Laatste Nieuws – 26 september 2023 – [Strengere regels bewindvoerders: Van Quickenborne maakt komaf met tarief van 3 procent](#)

³⁹ OpenVLD website – 26 september 2023 - [Hervorming moet einde maken aan problemen bij bewindvoering](#)

⁴⁰ NHRPH – 17 oktober 2023 – [Advies 2023/27 – Statuut van bewindvoerder](#)

ONAANVAARDBAAR. Verwachten dat de NHRPH in staat is om een 237 pagina's tellend wetsontwerp volledig en gedetailleerd in 2 dagen te analyseren, is bovendien op het randje van minachting voor de taken van de NHRPH. Ze meldden dat op de hoorzittingen van de commissie Justitie wel vertegenwoordigers van advocaten werden gehoord, maar verschillende verenigingen voor personen met een handicap niet, ondanks hun uitdrukkelijke vraag. Ze schreven:... de haast die we zien in dit dossier voerspelt niet veel goeds.

Ze eisten een verlenging van de debatten en de stemming om meer betrokkenheid mogelijk te maken. En uiteraard verwachtten zij dat er rekening zou worden gehouden met hun adviezen. De NHRPH wees erop dat het voorgestelde forfait van 1000 euro als bezoldiging onaanvaardbaar hoog is voor de laagste inkomens. (Het forfaitaire vergoedingssysteem dat de werkgroep van Tim Wuyts had voorgesteld, werd dus blijkbaar afgevoerd.) De NHRPH merkte op dat in dit voorstel het percentage dat aan beschermingskosten moet worden gependeed hoger wordt, naarmate het inkomen lager is! Hun lijst met kritische en eerder geformuleerde opmerkingen en adviezen gaat zo nog even door.

Maar de Commissie Justitie talmde niet. Op 6 oktober namen zij het ontwerp aan. En op 26 oktober 2023, een dikke maand nadat het wetsontwerp in de kamer was ingediend, meldde de nieuwe justitieminister Paul Van Tigchelt in een persbericht⁴¹ dat het parlement zijn goedkeuring had gegeven.

Het is opvallend dat heel expliciet de nalatigheden en frauduleuze praktijken van sommige professionele bewindvoerders en de voorkeur die gegeven werd aan rijkere klanten (omwille van het tarifieringssysteem waarbij 3% van het inkomen van de te beschermen persoon als bezoldiging mocht worden toegekend) als inspiratiebron voor deze aanpassingen werden erkend. Er is duidelijk geen schaamte om toe te geven dat wetten moeten worden aangepast om misbruik door juristen tegen te gaan.

Het persbericht meldt dat de nieuwe wet voorziet in een basisbezoldiging voor de bewindvoerder van 1000 euro per jaar, inclusief de kosten. *Daarnaast kan een bijkomende vergoeding*

⁴¹ Team Justitie – Persbericht minister van Justitie – 26 oktober 2023 – [Kwetsbare personen worden beter beschermd](#)

toegekend worden bij meer vermogende personen die complexere zaken te beheren hebben. Zo staat er. Een koninklijk besluit dat de inwerkingtreding van de nieuwe tarifiering zal bepalen is voorzien voor het voorjaar van 2024. Vanaf 1 september 2025 is de invoeging van de nieuwe wet voorzien.

Een maand na dit persbericht, op 22 november 2023, bracht de Juristenkrant een kritisch artikel van erevrederechter Jan Nolf: *De nieuwste wet bewindvoering: een sneltreinwet, met gemiste stations*.⁴² Hij vraagt zich af: *waar boeken we vooruitgang in het belang van de 'beschermden persoon'?*

Het eerste station dat volgens hem voorbij werd gereden is *de wettelijk voorzien tienjaarlijkse evaluatie van de wet van 2013*. Die zou nochtans een interessante informatiebron zijn geweest voor de kamerleden die de nieuwe wet goedkeurden. Het tweede station dat de trein oversloeg was het voornoemde advies van de NHRPH (2023/27) met zijn vele opmerkingen. *Wie eveneens op het perron bleef staan, was de Federale Adviesraad voor Ouderen (FAVO)* die helemaal niet werden geraadpleegd, schrijft Jan Nolf. Een Ecolo-Groen volksvertegenwoordiger die voor meer adviezen en hoorzittingen pleitte zou zijn genegeerd. En ook *Grijs aan zet* van Avansa kreeg geen luisterend oor.

In het vervolg van zijn artikel gaat hij op zoek naar *wie zwaarder woog dan parlementairen en ouderen. En dus meer prioritair beschermd werd dan beschermden personen*. Net als de NHRPH betreurt Jan Nolf dat vrederechters in deze nieuwe wet niet extra worden aangemaand om te verantwoorden wanneer zij een professionele bewindvoerder aanstellen in plaats van een familiale. Hij hekelt ook de bijscholing die een vrederechter kan eisen van een familiale bewindvoering en het gebrek aan voorwaarden hieromtrent ... *zodat het dus ook een afschrikkingstactiek kan worden – in de lijn van die al te overheersende familie-averse rechtspraak 'contra legem' – eindelijk ook vastgesteld door de HRJ ... De opleidingsindustrie heeft alvast een nieuw wingewest gevonden*. Samen met de NHRPH vraagt Jan Nolf zich af wie de kosten zal dragen.

⁴² De Juristenkrant – 22 november 2023 – [Jan Nolf: De nieuwste wet bewindvoering: Een sneltreinwet, met gemiste stations](#)

En dan lees ik iets nieuws in dit artikel: *'out of the blue'* wordt nu ook uitdrukkelijk dezelfde honorering voorzien voor de familiale als de professionele bewindvoerder. Dit kan tot een ontmoediging van familiale bewindvoering leiden: even duur als professionele en een mogelijke bron tot familiale conflicten.

Daarnaast hekelde de erevrederechter het nieuwe bezoldigingssysteem dat nadelig uitvalt voor de laagste inkomens zoals ook de HRJ al opmerkte.

Als laatste punt behandelt Jan Nolf in dit artikel een aanpassing van de wet op vlak van plaatsvervangende vrederechters die ook professionele bewindvoerder zijn. Dit gaat mijn leken-pet te boven. Ik begrijp dat een stapje vooruit wordt gezet, maar dat het misbruik gevaar niet geheel is geweken.

En dan besluit hij: *recht is 'gestolde politiek'*. Ook deze nieuwe wet is doordrenkt van een appreciatie van belangen. Het lijken niet altijd de belangen van de 'beschermden'. Wie beschermt de beschermden tegen sommige beschermers? What's in a word?

Geen maatwerk, maar eenheidsworst

We keren even terug naar de getuigenissen van Livien, Julien en Margriet die werden overrompeld door de beslissingen van hun vrederechters. Ze werden op een mensenwaardige manier buitenspel gezet. Margriet voelde zich lucht. Livien was gefrustreerd omdat hij niet aan de centen kon waar hij zo hard voor had gewerkt. Julien kwam uit een onterechte bewindvoering met een pak achterstallige betalingen terwijl hij vroeger nooit schulden had.

Hun sombere verhaal volgde hetzelfde scenario: Omwille van een gezondheidsprobleem kwamen ze in het ziekenhuis terecht. Voor ze werden ontslagen, onderzocht een sociaalassistent hun thuissituatie. Een gespecialiseerde arts die hen niet kende, nam een test af. Het resultaat daarvan gebruikte de vrederechter om hen wilsonbekwaam te verklaren en onder volledige bewindvoering te plaatsen. Een wildvreemde advocaat nam het roer over van hun leven.

De koers die vanaf dan werd gevaren, was niet wat de bejaarden voor ogen hadden voor de laatste etappe van hun levensreis. Maar wie maalt daarom? De koers volgt het 'recht' uitgesproken door een rechter, en dus is het een rechtvaardige koers. Opdracht volbracht. Alle indicatoren staan op groen.

Er is geen maatwerk te bespeuren in de manier waarop Margriet, Livien en Julien onder bewindvoering werden geplaatst. Maatwerk was nochtans een speerpunt van de nieuwe wet van 2014. Hoe dikwijls wordt het effectief toegepast? Zullen de gegevens van de CRBP ons dat kunnen vertellen? Het is afwachten.

. . .

Hadden Livien, Julien en Margriet hun ontij kunnen vermijden? Ja. Zij hadden bijvoorbeeld een zorgvolmacht⁴³ kunnen opstellen en die laten registreren. Of, ze hadden een verklaring van voorkeur⁴⁴ kunnen (laten) opmaken. Dan was de vrederechter verplicht geweest om daar rekening mee te houden.

Er zijn dus wel degelijk middelen beschikbaar om jezelf te beschermen tegen juristen. Zijn die voldoende gekend? Vandaag klinkt de raad die we aan mensen moeten geven: 'Neem actie voor het te laat is. Bescherm jezelf tegen juristen die je oude dag kunnen verpesten.' Hoe barbaars klinkt dat?

De wet van 2014 had het welzijn van de kwetsbare persoon voor ogen. Als alle betrokken juristen ernaar hadden gehandeld, was die nieuwe wind een zegen geweest.

Is het niet absurd dat we als maatschappij investeren in het aanpassen van wetten om misbruik door juristen te voorkomen?

Jan Nolf drukte het zo uit: *Niet zozeer de wet uit 2013 moet veranderen, maar vooral de mentaliteit binnen justitie: niet bevelen en ordonneren, maar luisteren en zorg dragen.*⁴⁵

⁴³ www.notaris.be - [Zorgvolmacht](#)

⁴⁴ www.notaris.be - [Verklaring van voorkeur](#)

⁴⁵ JustWatch - 19 oktober 2015 - ['Wintertijd voor bewindvoering'](#)

Heb je daarom rechten gestudeerd?

Wie dacht ooit dat advocaten goede bewindvoerders zouden zijn? Studeer je rechten om bewindvoerder te worden? Waar, wanneer en hoe is iemand op het idee gekomen dat juristen de beste optie waren om een dergelijke zorgtaak op zich te nemen? **Is de tijd niet rijp om dit in vraag te stellen?**

Studeer je rechten om bezig te zijn met de aankoop van nieuwe pyjama's, het doorsturen van doktersbriefjes naar de mutualiteiten of het invullen van ongevallenformulieren?

Is dat niet iets voor familieleden, vrienden, goede burens of sociaal-assistenten?

In de veronderstelling dat op een dag alle vrederechters en professionele bewindvoerders de wet naar letter en geest willen toepassen, dan nog dringt zich de vraag op: Hebben juristen de juiste motivatie en vaardigheden, het zorginzicht dat nodig is om het welzijn van de te beschermen persoon voorop te stellen?

De advocate bewindvoerder en de griffier in het verhaal van mijn tante blonken uit in het strikt en nauwgezet uitvoeren van regels die netjes beschreven staan in strakke wetten en procedures. Van flexibiliteit om een eigen invulling te geven aan hun taak afgestemd op de nood van het moment was geen sprake. Ze bleken niet in staat om een inschatting te maken van een levensechte situatie met het welzijn van mijn tante voor ogen. Mee nadenken over de praktische noden was nu net – heel expliciet – wat zij niet deden.

Ze waren experts in regels en procedures, maar zorginzicht? Nee, dat zag ik niet. Je kan van een mens niet verwachten dat hij goed is in alles, toch?

Zowel bij Margriet, als bij Livien en Julien keken de betrokken juristen niet in de richting van de menselijke noden. Deden ze dat bewust? Of zagen ze de noden niet omdat ze volledig opgeslorpt en verblind waren door wetten, regels en procedures.

Mogen we van een professionele bewindvoerder verwachten dat hij zich vragen stelt zoals: *Was het vandaag dat die pinnen uit Margriet haar pols werden gehaald?*

Of: *Zou Livien wel brood in huis hebben?*

Of: *Hoe zou het gaan met Julien tussen de dementerenden?*

Nee? Vinden we het wèl normaal dat een familiale bewindvoerder zich die vragen stelt? Voelt u ook aan dat er iets niet klopt?

En, is een vrederechter de meest geschikte persoon om bewindvoerders aan te stellen? Zou dat niet alleen in uitzonderlijke gevallen zo moeten zijn? Vrederechters zijn toch ‘geschillenexperts’? Is het niet eerder een taak voor ‘zorgexperts’ om oplossingen te zoeken voor hulpbehoevenden?

Bij mijn tante was er sprake van een geschil. Vreemd genoeg vonden noch de advocate bewindvoerder, noch de vrederechter het hun taak om daar iets aan te verhelpen. Bij Livien en Julien was er geen geschil. Ze waren nietsvermoedend voor verzorging naar het ziekenhuis gegaan. Onnodig en ongewild werden zij in een juridisch kluwen gezogen waar zij niets van begrepen en dat hen niet begreep.

Nooit berecht en toch voor het gerecht

Stel je even voor: je hebt heel je leven niets te maken gehad met het gerecht. Je deed geen vlieg kwaad. Je betaalde je belastingen en je verkeersboetes. Je stak nooit een botervlootje in de pmd-zak. En dan ineens, wanneer je laatste levensfase zich aandient, met al zijn kleine en grote ongemakken kom je in een wereld terecht die jouw taal niet spreekt⁴⁶. Dat wil je toch niet? Dat wens je toch niemand toe?

Livien, Julien en Margriet werden ten onrechte beroofd van hun vrijheid. De hoeders van het Belgisch recht deden hun onrecht aan. Althans zo ervoeren de bejaarden en hun naasten het. In de hoofden van de betrokken juristen was wel degelijk recht geschied.

⁴⁶ Bijlage 3 handelt over het archaisch taalgebruik bij Justitie.

Wat is recht? Bestaat dat wel? Einstein keek naar de natuur en zag dat niets recht is. **Wat recht is in het ene referentiekader is dat niet in het andere. Alleen als je vanuit hetzelfde perspectief kijkt, is dat wat recht is voor de ene observator ook recht voor de andere.** En zo komen we opnieuw bij de essentie van het probleem: Zolang er juristen zijn die weigeren zich af te stemmen op de leefwereld van 'de gewone mens', zolang zullen zij recht spreken dat krom aanvoelt. Een aanpassing van wetteksten kan en zal dat perspectiefverschil niet doen verdwijnen.

Zal de broodnodige mentaliteitsverandering er ooit komen?

Ik eindig graag met een citaat uit het boek *De kracht van rechtvaardigheid* van Jan Nolf: *Mensen binnen justitie zijn dus ... menselijk. ... De dag dat ze dat inzien is het probleem al bijna opgelost. Ondertussen kunnen we justitie een dienst verlenen door de 'mensen van justitie' niet als goden te eren, maar als gewone mensen aan te pakken. Als dat vaak genoeg gebeurt – door rechtzoekenden, maar ook door journalisten en politici – zullen ze daar wel aan wennen. Dan smelt de sokkel van de ijskoningen wel vanzelf.*

BIJLAGEN

1.

Alarmsignalen blijven klinken 2014-2019

Uitholling van de nieuwe wet

De nieuwe wetgeving rond bewindvoering werd voorgesteld op 17 maart 2013, daarmee wilde België het VN-verdrag van 13 december 2006⁴⁷ naleven. Dat verdrag riep op om de rechten van personen met een handicap te respecteren. Menselijke waardigheid moest daarbij centraal staan. **Meer maatwerk** en de **voorkeur voor familieleden** als bewindvoerder waren de **speerpunten** van de nieuwe wet.

Op 1 september 2014 trad ze in werking.

In het eerste deel van dit document kon u lezen hoe amper drie maanden later, in december 2014, ere-vrederechter Jan Nolf het misbruik aanklaagde en de ‘platte commerce’ die de goedbedoelde wet vergiftigde. In diezelfde periode verscheen ook het evaluatierapport van de Hoge Raad voor de Justitie naar aanleiding van een aantal fraudegevallen die waren vastgesteld in bewindvoering.

Een half jaar later, in juli 2015, schreef Jan Nolf in Knack: *Hoe een nieuwe wet die de zwakkeren moest beschermen in één jaar tijd volledig uitgehold werd*⁴⁸. Hij citeerde professor Tim Wuyts die in oktober 2015 op een bijeenkomst voor vrederechters had gezegd: ‘De noodzakelijke mentaliteitswijziging bij de diverse actoren betrokken bij het bewind zou in veel gevallen nog achterwege blijven. De nieuwe wet zou in sommige gevallen zelfs een achteruitgang in de praktijk betekenen. Dergelijke praktijken zijn uiteraard

⁴⁷ Federale Overheidsdienst Sociala Zekerheid – [Over het VN-verdrag](#)

⁴⁸ Knack – 31 juli 2015 – [‘Hoe een nieuwe wet die de zwakkeren moest beschermen in één jaar tijd volledig uitgehold werd’](#)

verwerpelijk en moeten worden bestreden met de gangbare rechtsmiddelen.’⁴⁹

Op 19 oktober 2015 ging Jan Nolf in zijn blog *Wintertijd voor bewindvoering*⁵⁰ flink tekeer tegen een wet die op 10 augustus 2015 overhaast werd gestemd en de onvolkomenheden van de eerste wet had moeten oplossen. Spijtig genoeg was deze aanpassing gebaseerd op een foutieve interpretatie van de oorspronkelijke wet.

Op 23 december 2015 kwam hierover een schriftelijke vraag in de senaat⁵¹. Het antwoord van de justitieminister toonde een triest schouwspel van steeds complexer wordende discussies. Het objectief van de nieuwe wet was hiermee niet gediend, wel integendeel.

Op 6 januari 2016 volgde de veel besproken *Driekoningenbrief*. Vijftig organisaties uit de zorgsector stuurden een open brief⁵² aan de Vlaamse magistratuur, de Hoge Raad voor de Justitie en de minister van Justitie. Ze drongen aan op een vervroegde evaluatie van de nieuwe wet. De reden was dat ze ernstige alarmsignalen hadden opgevangen vanuit het veld. Er waren nog steeds vrederechters die het leven van kwetsbare mensen en hun verzorgers ongevraagd overhoop gooiden door professionele bewindvoerders op te dringen.

Ze illustreerden hun bezorgdheid met enkele markante voorbeelden. De inleidende tekst bij een van de cases luidde: *Sociale organisaties krijgen de wind van voren als zij bij sommige vrederechters een woordje doen om minder mondige families bij te staan. Wanneer dan – met duidelijke tegenzin – toch een familiaal bewindvoerder wordt aangesteld, gaat dat vanwege bepaalde vrederechters gepaard met intimiderende en denigrerende bewoordingen evenals ontmoedigende voorwaarden.*

⁴⁹ JustWatch – [Bewindvoering – inleiding](#)

⁵⁰ JustWatch – 19 oktober 2015 – [‘Wintertijd voor bewindvoering’](#)

⁵¹ Senaat – 16 november 2015 – [Schriftelijke vraag senaat over ‘Nieuwe bewindvoering’ aan de minister van Justitie](#)

⁵² Zorgnet Icuro – 6 januari 2016 - [Driekoningenbrief van de zorgsector van 6 januari 2016](#)

De *Driekoningenbrief* kreeg veel aandacht in de pers⁵³.

Op 13 januari 2016 stelde de kamercommissie Justitie vragen aan toenmalig minister van Justitie Koen Geens. Hij beloofde dat de wet beter zou worden afgestemd op de praktijk zonder te raken aan de geest ervan⁵⁴.

Meldpunt Bewindvoering

Op 6 januari 2017, een jaar na de *Driekoningenbrief*, kondigde de Hoge Raad voor de Justitie het Meldpunt Bewindvoering aan⁵⁵.

Nadat ik de aankondiging had gehoord op Radio1, surfte ik naar de site om het verhaal van mijn tante door te geven. Mijn motivatie kelderde de dieperik in, wanneer ik las: *De melder ontvangt een automatische bevestiging van goede ontvangst. De meldingen worden door ons Adviescomité bestudeerd en anoniem in een jaarlijks verslag opgenomen. Dit verslag wordt besproken met de korpschefs van de vrederechters en overgemaakt aan de Hoge Raad voor de Justitie en aan de beleidsverantwoordelijken.*

En: *Het meldpunt treedt niet op als coach, geeft geen advies en behandelt geen klachten.*

En: *Het meldpunt is enkel een registratiepunt van klachten en knelpunten die aan de vrederechters en beleidsverantwoordelijken worden overgemaakt om tot een betere toepassing te komen.*

Het verhaal van mijn tante was te complex om in het meldingsformulier weer te geven. Het was onmogelijk om de talrijke tekortkomingen van onze advocate bewindvoerder samen te persen in het voorziene tekstvakje. En dan wilde ik toch ook een en ander

⁵³ JustWatch – 6 januari 2016 – [‘Open brief #3Koningen’](#)

VRT NWS – 6 januari 2016 – [‘Kwetsbare personen niet altijd menswaardig behandeld door gerecht’](#).

Knack – 6 januari 2016 – [‘Zorgsector hekelt in open brief uitholling van wet op bewindvoering’](#)

⁵⁴ Kamercommissie justitie – 13 januari 2016 – [vragen aan minister Geens naar aanleiding van de Driekoningenbrief](#)

⁵⁵ Meldpunt Bewindvoering (link werkt niet meer) – www.meldpuntbewindvoering.be

kwijt over de bitsige communicatie met het vredegerecht. In deze vorm kon het meldpunt me niet overtuigen. Ik bleef achter met het gevoel dat men niet echt naar ons verhaal wilde luisteren. Een zoveelste teleurstelling. Ik liet het voor wat het was.

Brochure Familiale Bewindvoering

Eind maart 2017 meer dan een jaar na de *Driekoningenbrief* verscheen de brochure van de Koning Boudewijn Stichting voor familiale bewindvoerders⁵⁶. Het was een mooi en duidelijk document dat – volledig in lijn met de geest van de wet – de mens centraal stelde.

Zo stond er bijvoorbeeld in dat het heel ingrijpend is om iemand onder gerechtelijke bescherming te plaatsen. *Zelfs als een persoon aan alle voorwaarden voldoet om in aanmerking te komen, moet de maatregel in het belang van de beschermde persoon zijn. Het is belangrijk om na te gaan of er geen andere oplossingen mogelijk zijn.*

Er volgde een reeks alternatieve oplossingen voor conflictloze situaties waarbij de persoon is omringd door naasten die hij vertrouwt: het gebruik van doorlopende opdrachten, volmachten, de lastgeving en de verklaring van voorkeur.

Het was me niet duidelijk waarom de brochure deze oplossingen dan niet in eerste instantie aanreikte. Waarom stelden ze bewindvoering niet meer nadrukkelijk voor als een uitzonderingsmaatregel?

Als er toch wordt gekozen voor een gerechtelijke bewindvoering, zo stond er, was het belangrijk dat de vrederechter grondig onderzocht voor welke handelingen een bewindvoerder moest worden aangesteld. Dit had alles te maken met het *maatwerk* dat de nieuwe wet nastreefde.

Dat de auteurs goed op de hoogte waren van de realiteit, bleek uit volgende paragraaf: *De vrederechter moet ook voor elk punt zeggen*

⁵⁶ Koning Boudewijnstichting – 31 maart 2017 – [‘Praktische gids voor familiale bewindvoerders’](#)

of de persoon bijgestaan of vertegenwoordigd wordt. De vrederechter is verplicht om eerst te onderzoeken of bijstand volstaat. Dat is namelijk een lichtere maatregel, die de persoon meer zelfstandigheid gunt. In de praktijk kiezen de meeste vrederechters voor een aantal of voor alle handelingen voor vertegenwoordiging.

Mentaliteitswijziging is cruciaal

Op 15 september 2017, drie jaar na de implementatie van de nieuwe wet, bracht VRT NWS een scherp opiniestuk van Jan Nolf⁵⁷. De slotzin schetste perfect de essentie van het probleem: *Niet zozeer de wet uit 2013 moet veranderen, maar vooral de mentaliteit binnen justitie: niet bevelen en ordonneren, maar luisteren en zorg dragen.*

Over de voorrang die familieleden moeten krijgen als bewinvoerder, schreef hij: *Toch bleef het klachten regenen over favoritisme van vrederechters voor de aanstelling van advocaten. Tijdens de hoorzittingen in de aanloop naar de wet had de vertegenwoordiger van de vrederechters overigens letterlijk zijn voorkeur voor advocaten uitgesproken: ‘Dat familielid is geen jurist, en dus wellicht niet de geknipte persoon om het werk van de familie te vergemakkelijken. Tot slot valt onmogelijk uit te maken of de naaste wel betrouwbaar is.’*

Het artikel bracht het verhaal van een familie die via een krantenadvertentie had vernomen dat de hoeve van hun vader door een advocaat bewindvoerder openbaar te koop werd gesteld.

Jan Nolf keek kritisch naar het initiatief van minister van Justitie Koen Geens om de wet te herschrijven: *Het is echter maar de vraag of ook iets gedaan zal worden aan de bad practises die de wet uitgehouden hebben en waarvoor ook nieuwe teksten geen soelaas zullen zijn. Een lijst van wanpraktijken volgde, en dan: Die autoritaire overbescherming getuigt van een achterhaalde tijdsgeest die een bele-*

⁵⁷ VRT NWS Opiniestuk – 15 september 2017 – [‘Het mooie kind werd al bij de geboorte mismeesterd.’](#)

diging is voor het VN-verdrag, de Mensenrechten en onze kwetsbare medemens.

Twee dagen later verscheen volgende titel in De Morgen: *Advocaten verrijken zich via bewindvoering*⁵⁸. Jan Nolf werd geïnterviewd over zijn VRT NWS opiniestuk.

De journalist sprak ook met John Crombez (Vooruit). Die zei: ‘Er zijn circuits ontstaan van advocaten, vastgoedmakelaars en vrederechters die zich via bewindvoeringen verrijken.’ In 2014 legde hij als staatssecretaris een klacht neer tegen een vrederechter in Oostende. Begin van de zomer van 2017 werd die, na de eerste verschijning in de rechtszaal, meteen op non-actief gezet. Een Brusselse vrederechter zei over deze zaak: ‘Als de verhalen over Oostende kloppen, dan zak ik door mijn stoel.’

Ook de woordvoerder van de justitieminister kwam aan bod in dit artikel. Over de wetswijziging die midden februari 2016 werd aangekondigd, zei hij bijna anderhalf jaar later: ‘Wij beseffen dat het heel wat tijd kost om de wet aan te passen, maar wij consulteren veel belangengroepen.’ Jan Nolf herhaalde in dat verband: ‘Niet de regels moeten veranderen. Wel de mentaliteit binnen justitie’.

Kritiek is niet welkom

Hugo Lamon, de woordvoerder van de Orde van Vlaamse Balies, reageerde meteen op dit artikel. Hij twitterde dat Jan Nolf wild om zich heen schopt. In De Morgen schreef hij: *Dat advocaten die bewindvoerder zijn zouden graaien, is fout en ronduit lasterlijk*⁵⁹. Hij argumenteerde uitvoerig waarom de aanstelling van familieleden soms niet mogelijk is. Een van de redenen die hij vernoemde was de complexiteit.

Toen ik dat las, had ik een déjà vu. *Onze vrederechter* sprak ook over ‘het complexe dossier van mijn tante’. Daarom aarzelde hij om

⁵⁸ De Morgen – 17 september 2017 – [‘Advocaten verrijken zich via bewindvoering.’](#)

⁵⁹ De Morgen – 17 september 2017 – [‘Dat advocaten die bewindvoerder zijn zouden graaien, is fout en ronduit lasterlijk.’](#)

de bewindvoering aan mij, een leek, over te dragen. En dat terwijl het dossier uitpilde van bewijzen die aantoonde dat de advocate die een jaar lang mijn tante's bewindvoerder was, de situatie niet vereenvoudigde, maar complexer maakte. Ondanks het dossier bleef de vrederechter blind voor het onrecht dat mijn tante werd aangedaan.

Als kersvers bewindvoerder was ik twee jaar zoet met de warboel die mijn 'professionele' voorganger had gecreëerd. Zij bleef nochtans van de vrederechter alle krediet krijgen. Hij keurde zonder enig commentaar haar salaris en onkostennota goed alsof hij onze klachten niet had gehoord. Het was met een heel bitter gemoed dat ik de overschrijving naar haar bankrekening maakte. Voor de zoveelste keer voelde ik hoe ongezond het is om aan de kant van de machtelozen te staan.

Terug naar de repliek van Hugo Lamon in De Morgen. Over de mistoestanden die soms aan het licht komen, zei hij: 'Die moeten uiteraard worden aangepakt en dat gebeurt ook. Bepaalde vrederechters kwamen in opspraak, net als bepaalde advocaten bewindvoerders. Daar moet en wordt streng tegen opgetreden, maar dan wel op grond van bewijsmateriaal (niet met losse flodders) en na een grondig onderzoek.'

Een vraag voor Hugo Lamon: Hoe kunnen gedupeerden 'streng laten optreden' tegen het misbruik dat zij ervaren? De juristen die hen moeten helpen zijn diegenen die ze zouden moeten aanklagen. Als mensen ten onrechte wilsonbekwaam worden verklaard, zoals mijn tante, luistert er sowieso niemand meer naar hen. Het is alsof ze niet meer bestaan. Ik heb de vrederechter nooit een vraag horen stellen aan mijn tante. Als deze 'wilsonbekwaam verklaarden' naast zich vrienden, burens of familie hebben staan die kunnen helpen, lukt het misschien om klacht neer te leggen. Die riskeren natuurlijk als losse flodders te worden beschouwd.

Hugo Lamon sprak ook over het gebrek aan wettelijke tarieven voor professionele bewindvoerders. 'Er wordt aan gewerkt,' zei hij.

En eigenlijk is er geen probleem, want: ‘De vrederechter controleert de rekeningen.’

Ik steigerde nog een keer. De vrederechter telde misschien wel de sommetjes na. De grote gaten in het eindrapport van mijn tante’s professionele bewindvoerder zag hij niet.

Hugo Lamon noemde de uitspraken van Jan Nolf negatieve stemmingmakerij die niet bijdraagt tot het bevorderen van het noodzakelijke vertrouwen in justitie. Dacht hij dat zijn uitspraken bevorderlijk waren in die zin?

Op zijn blog zag Jan Nolf⁶⁰ een gelijkenis tussen deze repliek van Hugo Lamon en zijn reactie op de *Driekoningenbrief* van de zorgsector in het Rechtskundig Weekblad van 18 juni 2016. Dat had als titel: *Makkers, staakt uw wild geraas*.

Over welke expertise praat de minister?

Enkele weken na dit gebekvecht in de pers, in oktober 2017, sprak de justitieminister over de wetswijziging die hij wilde doorvoeren: ‘Ik geloof sterk in de formule van de familiale bewindvoerder omwille van de goede zorgen, maar soms beschikt men in de familie niet over de nodige expertise, is er niemand die het wil doen of vindt de vrederechter het meer aangewezen een professioneel aan te duiden.’⁶¹

Aan welke expertise dacht de minister? Welke expertise had de advocate bewindvoerder van mijn tante die bijdroeg tot het welzijn van de kwetsbare persoon onder haar hoede?

Het expertise thema kwam ook aan bod in de vragen die de kamercommissie Justitie stelde naar aanleiding van de *Driekoningenbrief*⁶². Sonja Becq (CD&V): ‘Ik lees en hoor dat deze bescherming

⁶⁰ JustWatch – 18 september 2017 – [‘Lamon over laster.’](#)

⁶¹ Knack – 9 oktober 2017 – [‘Geens plant vereenvoudiging wetgeving voorlopige bewindvoering.’](#)

⁶² Kamercommissie justitie – 13 januari 2016 – [vragen aan minister Geens naar aanleiding van de Driekoningenbrief](#)

blijkbaar nogal gemakkelijk en systematisch doorgeschoven wordt naar professionele bewindvoerders of advocaten. Vaak wordt er in de motivatie naar verwezen dat die mensen juridische kennis nodig hebben. Ik kan me niet herinneren dat we in de commissie ooit hebben gezegd dat de bewindvoerders over de nodige juridische kennis moeten beschikken om een bewindvoering, zelfs een zakelijke, mee op te nemen. Blijkbaar wordt dat nu in de argumentatie opgenomen.'

Een audit door de Hoge Raad voor de Justitie

Op 21 december 2017 bijna twee jaar na de *Driekoningenbrief* startte de Hoge Raad voor de Justitie een audit rond bewindvoering. Het zou duren tot mid-zomer 2019 voor de resultaten werden bekend gemaakt. We bespraken de studieresultaten, aanbevelingen en conclusies in het eerste deel van dit document in het gelijknamig hoofdstuk.

1 jaar Meldpunt Bewindvoering

Op 24 januari 2018 kreeg minister Geens vragen in de Kamercommissie Justitie over het Meldpunt Bewindvoering⁶³: 'Wat is de stand van zaken van het meldpunt na een jaar? Waarover gaan de meldingen? Hebt u het jaarverslag al ontvangen?

Zo ja, welke aanbevelingen ter verbetering van de wet werden voorgesteld? Hoe verloopt de samenwerking tussen de vertegenwoordigers van de welzijnssector, de korpschefs en de vrederechters?'

Het antwoord van de minister: '... van het meldpunt Bewindvoering heb ik tot op heden geen jaarverslag met aanbevelingen tot verbetering van de wet van 17 maart 2013 over de bewindvoering ontvangen ... Uit een informeel overleg met een van de verenigingen die het meldpunt ondersteunt, blijkt dat de communicatie tussen de middenveldorganisaties en de korpschefs van de vrede-

⁶³ Kamercommissie justitie – 24 januari 2018 – [vraag 05 van Goedele Uyttersprot \(N-VA\) over 'de evaluatie van het meldpunt bewindvoering'](#)

rechters sterk is verbeterd en dat er openheid aan beide zijden bestaat om problemen in de werking van het bewind te bespreken en oplossingen te zoeken. Ik kijk samen met u uit naar het eerste jaarverslag en hoop dat dat spoedig volgt.’

2,5 jaar Meldpunt Bewindvoering

In juli 2019 nam ik nog eens een kijkje op de site van het Meldpunt. Een jaarverslag was er nog steeds niet. Wel waren er twee nieuwe linken. Een eerste bracht me bij een handleiding. Daarin las ik dat een overleggroep – die bestond uit een delegatie van welzijnsorganisaties en de vijf Vlaamse korpschefs van de vrederechters – constructieve en nuttige samenkomsten had. Hun bevindingen werden gerapporteerd aan de minister van Justitie, de Hoge Raad voor de Justitie en via de korpschefs/balies aan de betrokken beroepsgroep.

Een tweede link die de gehandicapte titel *Oproep aan professionele droeg*, werkte niet. En, net als een jaar voordien, leidde de link van de brochure van de Koning Boudewijnstichting naar een foute locatie.

Ik had hier graag iets gelezen over de bevindingen van de overleggroep, maar helaas.

Op de website van Zorgnet Icuro⁶⁴ had ik meer geluk. Er stond: *De Werkgroep stelt vast dat er geregeld meldingen binnenkomen, maar dat die meldingen een betere begeleiding en omkadering nodig hebben om voldoende bruikbaar te zijn naar de wetgever of de rechterlijke overheden. Daarom lanceert de Werkgroep een ruime bekendmaking van dit Meldpunt bij professionele hulpverleners.*

De link naar het document voor professionele hulpverleners werkte hier wel. Het was een oproep om problemen in verband met bewindvoering te melden: ***Aangezien het om kwetsbare mensen gaat, is het van primordiaal belang dat de wet op een humane, correcte en betrokken manier wordt toegepast.***

Hoera! Een dergelijke zin zou mooi staan op de homepage van de site van het Meldpunt Bewindvoering, niet?

⁶⁴ Website Zorgnet Icuro – 16 oktober 2018 – ‘Meldpunt Bewindvoering’

De *JustWatch* blog⁶⁵ meldde dat ere-volksvertegenwoordiger Luc Goutry in naam van het Meldpunt verslag had uitgebracht bij de Kamercommissie Justitie. Hij verweet de gerechtelijke bescherming een te afstandelijke, wantrouwige en routinematige aanpak, te weinig gericht op welzijn en met nog steeds te weinig aanstellingen van familieleden als bewindvoerder.

De website van het Meldpunt Bewindvoering bestaat niet meer. Maar! Er is iets nieuws!

Het hoofdstuk *Van Meldpunt tot Steunpunt* in het eerste deel van dit document beschrijft hoe in januari 2022 het Steunpunt Bewindvoering in West-Vlaanderen van start ging en hoe veelbelovend het eerste jaarverslag was. De diversiteit aan vragen en meldingen die bij hen binnenkwamen en waarover zij in alle transparantie en helderheid rapporteerden, stemt me voorzichtig positief, zoals ik in het voorwoord aangaf. Sinds januari 2023 is het steunpunt ook actief in de gerechtelijke arrondissementen Leuven, Antwerpen en Oost-Vlaanderen. Ik kijk uit naar het jaarverslag van 2023.

De vrederechten en de advocatuur beheren mee het steunpunt. Zoals eerder aangehaald, zou het uiteraard beter zijn dat dit een onafhankelijk orgaan zou zijn.

⁶⁵ Justwatch blog – Jan Nolf – 22 januari 2019 - [Nieuwjaarsconferentie in Brugge](#)

2.

De wet die de zorgvolmacht een boost gaf

Toenmalig minister van Justitie Koen Geens stelde op 3 mei 2018 een nieuw wetsvoorstel voor: *Op voorhand maatregelen treffen beschermt oudere mensen beter als ze wilsonbekwaam zijn*⁶⁶.

Er was sprake van drie wijzigingen:

1. kunnen beslissen waar je zal wonen nog voor je dement wordt;
2. permanente evaluatie van de beschermde persoon in plaats van om de twee jaar;
3. geen overbodige verschijningen voor de vrederechter meer.

Het is spijtig dat de broodnodige mentaliteitswijziging binnen Justitie niet werd vermeld. Een gemiste kans.

Op 25 september 2018 volgde het bericht: *86.122 Belgen lieten de afgelopen vier jaar een voorzorgsvolmacht opstellen.... Vandaag kan je alleen voorzorgsmaatregelen nemen wat betreft financiële transacties. Dankzij een wetsontwerp van minister Geens, dat volgende week wordt ingeleid in het parlement, kan je binnenkort ook bepalen waar je wil verblijven of in welk rusthuis je terecht wil komen. De notaris moet de akte registreren om dit tot een bindend document te maken.*⁶⁷

Op 21 december 2018 werd de nieuwe wet gestemd en op 1 maart 2019 kondigde het persbericht *Neem je toekomst in eigen handen* aan dat ze nu van kracht was⁶⁸. Dit was het startschot voor een snel-

⁶⁶ Persbericht Koen Geens minister van Justitie – 3 mei 2018 – [‘Op voorhand maatregelen treffen beschermt oudere mensen beter als ze wilsonbekwaam worden.’](#)

⁶⁷ Persbericht Koen Geens minister van Justitie – 25 september 2018 – [‘Reeds meer dan 86.000 Belgen lieten voorzorgsvolmacht opstellen.’](#)

⁶⁸ Persbericht Koen Geens minister van Justitie – 8 maart 2019 – [‘Neem je toekomst in eigen handen.’](#)

le toename van het aantal zorgvolmachten zoals in het hoofdstuk *Cijfers* werd aangetoond.

Last?

In *Bewind vs Bemind* leg ik uit waarom wij in de zomer van 2017 overschakelden van een familiale bewindvoering naar een zorgvolmacht. Mijn tante – die opnieuw wilsbekwaam was verklaard – werd lastgever en ik lasthebber.

Tot vandaag leggen die termen knopen in mijn brein. Als ik niet lang genoeg nadenk, zeg ik dat ik lastgever was. Dat is zo omdat ik iets gaf aan haar. Maar gaf ik haar last? Nee, ik denk het niet, want ze omhelsde en knuffelde me graag en uitbundig. Ik gaf haar ondersteuning, liefde, aandacht en tijd.

Als ik even langer nadenk, weet ik dat het systeem me lasthebber noemde. Dat klonk zo raar, want ik had toch geen last van haar?

Mijn tante was de lastgever. Nog steeds wringt er iets onder mijn hersenpan. Zij gaf mij geen last, maar levenslessen, liefde, wijsheid en inzichten.

Gek toch dat de bedenkers van deze termen zorgdragen als een last bestempelden. Het waren geen ervaringsdeskundigen, vermoed ik. Desalnietemin was ik heel blij dat dit systeem bestond. Zo had ik niet langer *last* van het vredegerecht.

3.

Archaïsch taalgebruik bij Justitie

In bijlage 1 werd de *Driekoningenbrief* van 2016 vermeld. Daarin uitte de zorgsector haar bezorgdheid over de alarmsignalen die zij vanuit het veld hadden opgevangen op vlak van bewindvoering.

In die open brief stond ook: *Het overleg tussen de vrederechter en de kandidaat bewindvoerder van de familie verglijdt bij bepaalde vrederechters in een juridisch examen dat vernedert en frustreert. Het archaïsch taalgebruik van sommige afwijzende beschikkingen is – boven op een aanslag op het Nederlands – dit van een andere eeuw en vergroot de afstand tussen de vrederechter en de familie nog uit.*

Om dat te staven toonden ze enkele fragmenten uit ‘beschikkingen’ van vrederechters. Indien de context niet zo schrijnend was, zou je ze hilarisch kunnen noemen. Hier is een voorbeeld: ... *Dat de erfenis van vader dient te worden vereffend (...); Dat tenslotte de rechtbank de vraag dient te trancheren m.b.t. de persoon van de aan te stellen bewindvoerder; Dat immers in het gedingsinleidend rekwest eiser zichzelf voorstelt als bewindvoerder, maar de rechtbank bij de vraagstelling betreffende dient vast te stellen dat de relevante wetgeving, ondermeer in verband met de boekhouding en het systeem van machtiging ontoereikend is; ...⁵².*

En zo gaat het door.

In mei 2018 lanceerde de Hoge Raad voor de Justitie het project *Kruid*⁶⁹. Een online bevraging in 2016 had aangetoond dat 86% van de burgers de juridische taal niet duidelijk vond.

De initiatiefnemers stelden zich tot doel de afstand tussen de rechtsgeleerden en de gewone mens te verkleinen. Ze wilden *het gerecht op smaak brengen met toegankelijke taal*. Wat was dat mooi uitgedrukt!

⁶⁹ Hoge Raad voor de Justitie – 17 mei 2018 – [Persbericht: Project Kruid - Heel justitie moet begrijpelijker spreken en schrijven](#)

Ik dacht: 'Laat ons hopen dat hun koks een versheidstest uitvoeren vooraleer ze met kruiden gaan strooien. Rot vlees goed gekruid smaakt dan misschien wel oké, maar het blijft rot vlees en daar word je ziek van. Gekruid of niet.'

Op 20 december 2018 zette de Hoge Raad voor de Justitie volgend bericht op haar site⁷⁰: *Het strafwetboek kan nog beter en leesbaarder! ... Nu de regering ontslagnemend is, is de kans verkleind op een vernieuwd strafwetboek op korte termijn. De werkzaamheden waren nochtans zeer ver gevorderd en de experts hebben prima werk geleverd ... Klare taal is immers een belangrijk thema voor de HRJ.*

Ze voegden een adviesdocument toe dat naast inhoudelijke zaken ook een bijlage bevatte met taaltips en opmerkingen die de leesbaarheid van een wettekst ten goede zouden komen. Met concrete voorbeelden toonden zij aan hoe wetteksten zouden kunnen worden herschreven.

⁷⁰ Hoge Raad voor de Justitie – 20 december 2018 – [Het strafwetboek kan nog beter en leesbaarder!](#)

4.

Advocaat bewindvoerders promoten zichzelf

Als je 'bewindvoering' intikt op Google is de kans groot dat je hier terecht komt: www.bewindvoerder.vlaanderen.

Bewindvoering, voor wie? Wat kost een bewindvoerder? Alles wat u moet weten over bewindvoering en de bezoldiging van de bewindvoerder. Vind hier ook een online formulier aanstelling bewindvoerder. Professioneel advies. Persoonlijk engagement.

De site is het uitstalraam voor een team van professionele bewindvoerders die zich scharen achter een gedragscode. Volgens dat charter onderscheiden ze zich door efficiëntie, het volgen van regels met betrekking tot verslagverplichting, het beschikken over een zeer ruime expertise in persoons- en familierecht enzovoort. Dat een familiale bewindvoerder de voorkeur verdient volgens de wet, vermelden ze niet. Wel sommen ze de significante voordelen op om een professionele bewindvoerder onder de arm te nemen. *De professionele bewindvoerder is immers advocaat van opleiding en dus juridisch geschoold. Dit betekent dat hij zich met kennis van zaken ontfermt over de belangen van de beschermde persoon.*

En zo gaat het nog even door.

Deelt u mijn verontwaardiging?